KRIMINALISTIČNI TEČAJ

KRIMINALISTIČNA POLICIJA

OD NAJOSNOVNEJŠIH OGLEDNIH POSTOPKOV DO NAJZAHTEVNEJŠIH PREISKAV KAZNIVIH DEJANJ

Damjan Miklič

KRIMINALISTIČNI TEČAJ

OD NAJOSNOVNEJŠIH OGLEDNIH POSTOPKOV
DO NAJZAHTEVNEJŠIH PREISKAV KAZNIVIH DEJANJ

Damjan Miklič

Damjan Miklič
KRIMINALISTIČNI TEČAJ

CIP – Kataložni zapis o publikaciji
Narodna in univerzitetna knjižnica, Ljubljana

343.9(035)

MIKLIČ, Damjan, 1971-
Kriminalistični tečaj : od najosnovnejših oglednih postopkov do najzahtevnejših preiskav kaznivih dejanj / Damjan Miklič ; [fotografije Aleš Završek ... et al.]. - Ljubljana : Ministrstvo za notranje zadeve, Policija, 2019

ISBN 978-961-6797-48-1
COBISS.SI-ID 302014464

Izdalo: Ministrstvo za notranje zadeve, Policija
Avtor: Damjan Miklič, mag., Uprava kriminalistične policije
Lektoriranje: mag. Nataša Podhraški, Ministrstvo za notranje zadeve, Služba za prevajanje in lektoriranje ter informacijsko-knjižnično dejavnost
Fotografije: Aleš Završek in Katja Kos, Nacionalni forenzični laboratorij, Evgen Trampuš, Sektor kriminalistične policije na Policijski upravi Ljubljana in arhiv kriminalističnega tečaja
Oblikovanje fotografij: Aleš Završek, Nacionalni forenzični laboratorij in Ministrstvo za notranje zadeve, Služba za upravno poslovanje in grafiko
Oblikovanje besedila: Mirsada Dželadini, Ministrstvo za notranje zadeve, Služba za upravno poslovanje in grafiko
Tisk: Grafex, d. o. o.
Naklada: 700 izvodov
Ljubljana, 2019

KAZALO

UVOD 5

OSNOVNE INFORMACIJE O KRIMINALISTIČNEM TEČAJU 9

ZGODOVINA KRIMINALISTIČNIH USPOSABLJANJ 13

PRIHOD V VADBENI CENTER GOTENICA 21

KRIMINALISTIČNA TEHNIKA IN OGLEDNA DEJAVNOST 25

IZVAJANJE PRAKTIČNIH POSTOPKOV IN DELO V OPERATIVNIH ŠTABIH 31

OPRAVLJANJE OGLEDA KRAJA MNOŽIČNE NESREČE 41

PREISKOVANJE PREMOŽENJSKIH KAZNIVIH DEJANJ 51

PRIJETJE SUMLJIVE OSEBE, VARNOSTNI PREGLED, ODVZEM PROSTOSTI, ZASEG PREDMETOV IN OPRAVLJANJE HIŠNE PREISKAVE 61

SODELOVANJE DRUGIH ENOT POLICIJE NA KRIMINALISTIČNEM TEČAJU 65

PREISKOVANJE SAMOMOROV, NEZGODNIH SMRTI, DRUGIH PRIMEROV SUMLJIVIH SMRTI IN DELOVNIH NEZGOD 75

PRAKTIČNI PRIMER: OBOROŽENI ROP POŠTE 87

KRIMINALISTIČNO PREISKOVANJE S PRIKRITIMI PREISKOVALNIMI UKREPI 95

OPRAVLJANJE OGLEDA KRAJA EKSPLOZIJE 99

OPRAVLJANJE OGLEDA KRAJA POŽARA 107

EKOLOŠKA KRIMINALITETA 113

ZAKLJUČEK TEČAJA IN SVEČANA ZAPRISEGA 121

VIRI 127

CRIMINALISTICS COURSE – SUMMARY 129

UVOD

Izobraževalni proces kriminalistov je pomemben del njihovega celotnega poklicnega in osebnostnega oblikovanja in potrebne so dolgotrajne načrtne priprave posameznika na ta zahtevni poklic.

Skozi čas se je izobraževalni proces spreminjal in vedno znova prilagajal trenutnim razmeram in v tistem času aktualnim kaznivim dejanjem. Na srečo so se vedno znova našli najboljši preiskovalci, kriminalisti ali agenti, ki so bili pripravljeni deliti svoje obsežno znanje in izkušnje mlajšim generacijam. Zdajšnji način izobraževanja kriminalistov se je razvil po letu 1990 in je še vedno prepoznan kot najprimernejši. Kljub temu se izobraževalne vsebine vsako leto dopolnjujejo in prilagajajo novim kriminalnim metodam izvrševanja kaznivih dejanj, novim oblikam kaznivih dejanj ter tudi znanstvenemu razvoju in novostim na področju tehnologije. Izkušeni kriminalistični inštruktorji poudarjajo pomembnost tega, da pri izobraževanju ne gre samo za teoretično podajanje snovi, temveč za prepletanje teorije s praktičnim preizkušanjem in učenjem kriminalistično-metodičnega izvajanja aktivnosti kot odgovor na neki kriminalni pojav.

Jürgen Thorwald je v knjigi *Ura detektivov*, ki je izkušenim kriminalistom sicer dobro poznana, vendar je v zadnjem času nekoliko pozabljena, zapisal: *»Pripravljeni smo slaviti detektive kot junake, kadar nas kak zločin posebno prestraši in kadar se jim potem posreči najti storilca in ga predati v roke pravici. Pripravljeni smo jim dati vse priznanje, vso podporo in vsa sredstva, kadar se ob kakem posebno surovem hudodelstvu zavemo, kako tik pod površjem naše družbe ležijo viri pregreh in zločinov. Da imajo dan na dan in noč za nočjo opravka s tisočerimi manj kričečimi in manj slikovitimi prestopki zoper red in mir, se nam zdi samo po sebi umevno. Toda niti za trenutek se ne obotavljamo in jih takoj brezobzirno obsodimo, kadar jim pri preiskovanju kakega zločina spodleti ali kadar v ogorčenem in krvavem boju na meji med brezpravno džunglo zločinstva na eni ter pravico ter človekoljubnimi ideali na drugi strani zagrešijo kako napako. Toda naj jih nagrajujemo ali obsojamo, naj jih slavimo ali zasmehujemo –* ***ura detektivov bije dan na dan in noč za nočjo po vsem svetu****.«*

Ena izmed osnovnih nalog inštruktorjev kriminalistične policije je pripraviti in usposobiti novo generacijo kriminalistov za boj z zločinci. Ti naj izvedo in se zavedajo, da ura detektivov nenehno bije in se nikoli ne ustavi ter da kriminalisti nikoli ne bomo odnehali preganjati zločincev – ne glede na uro, dan, čas, vreme ali kakršne koli druge razmere.

O AVTORJU

Damjan Miklič je višji kriminalistični inšpektor, vodja Oddelka za krvne in seksualne delikte na Upravi kriminalistične policije. V Policiji je zaposlen od leta 1989. Ima dolgoletne izkušnje na področju preiskovanja krvnih in seksualnih deliktov ter pogrešanih oseb, najprej kot kriminalist, nato kot vodja skupine in zdaj kot višji kriminalistični inšpektor. Po izobrazbi je magister varstvoslovja, magistriral pa je na področju kriminalistike. Je predavatelj na področju kriminalistike, avtor in recenzent strokovnih člankov, mentor zaključnih del in kriminalistični inštruktor. Veliko deluje tudi v tujini kot član sveta društva International Criminalistic Association s sedežem v Zagrebu in je član programskega odbora mednarodnih konferenc o kriminalistiki. Poleg tega je član evropske mreže policijskih strokovnjakov s področja pogrešanih otrok v okviru organizacije AMBER Alert Europe s sedežem v Belgiji.

Vodja praktičnega dela kriminalističnega tečaja **Dejan Garbajs** je kriminalistični svetnik in vodja Sektorja za splošno kriminaliteto na Upravi kriminalistične policije. Kot strokovnjak na področju preiskovanja premoženjske kriminalitete ima največ izkušenj predvsem na področju preiskovanja tatvin motornih vozil višjega cenovnega razreda. O kriminalističnem tečaju je povedal naslednje: »Pri praktičnem delu kriminalističnega tečaja sodelujem že od leta 1999. Poslanstvo inštruktorjev kriminalistične policije je, da svoje znanje in bogate izkušnje prenašamo na mlade kriminalistke in kriminaliste. Skoraj vsako leto s prihodnjimi sodelavkami in sodelavci 12 dni preživimo v Gotenici. Pri tem ni pomembno le, da je to osnovna oblika kriminalističnega usposabljanja in da gre za pridobivanje novega znanja, zagotavljanje strokovnosti in zakonitosti ter poenotenje našega dela, ampak je pomembno tudi, da krepimo medsebojne odnose in pripadnost službi. Skoraj 20 let aktivnega sodelovanja pri usposabljanju kriminalistične policije pomeni, da poznam večino kriminalistk in kriminalistov v Sloveniji, med katerimi so in bodo tudi novi kandidati za inštruktorje kriminalistične policije.«

OSNOVNE INFORMACIJE O KRIMINALISTIČNEM TEČAJU

Kriminalistični tečaj je strokovno zelo zahtevno in obsežno usposabljanje, ki ga organizirata Uprava kriminalistične policije in Policijska akademija znotraj Generalne policijske uprave.

Je posebna oblika usposabljanja za novozaposlene kriminaliste, ki nimajo dovolj potrebnega znanja o kriminalistični stroki ali dovolj izkušenj na tem področju dela. Vsebine štirimesečnega tečaja, ki je razdeljen na teoretični in praktični del, se vsako leto sproti dopolnjujejo in spreminjajo glede na potrebe, ki jih narekujejo praksa in trenutne razmere na področju preiskovanja kriminalitete.

Teoretični del kriminalističnega tečaja obsega 12 predmetov in traja 380 pedagoških ur. Predmeti so:

- Kriminalistika,
- Kazensko materialno pravo,
- Kazensko procesno pravo,
- Sodna medicina,
- Forenzične preiskave ter kriminalističnotehnična in ogledna opravila,
- Preiskovalna psihologija,
- Človekove pravice in policijska pooblastila,

Mag. Tatjana Bobnar, generalna direktorica policije, o kriminalističnem tečaju pove:

»Bogat repertoar odličnih predavateljev in strokovnjakov vam bo, tako kot vsem vašim predhodnikom, pomagal, da boste pridobili kar največ znanja. Vaše uspešno delo bo vsekakor vplivalo na zaupanje ljudi v policijo.

Prav zaupanje in sodelovanje občanov pa sta nemalokrat ključna za uspešno preiskavo kaznivih dejanj.

In kot je pred mnogimi leti Platon zapisal v Državi in dandanes še kako velja: človek mora ves čas hrepeneti po spoznanju, ljubiti modrost ter biti pogumen in pravičen. To vse morajo biti tudi naše vrline.«

- Samoobramba s praktičnim postopkom in ravnanje z orožjem,
- Kriminologija,
- Gospodarska kriminaliteta,
- Organizirana kriminaliteta,
- Kriminalističnoobveščevalna dejavnost in kriminalistična informatika.

V skladu s programom morajo udeleženci pri vsakem predmetu na koncu opraviti pisni ali ustni izpit. Predavanja vedno izvajajo priznani strokovnjaki na posameznem strokovnem področju.

Teoretični del kriminalističnega tečaja ni namenjen spoznavanju kriminalističnih ali kazenskopravnih tem, ki so jih udeleženci tečaja že predhodno usvojili na Pravni fakulteti ali Fakulteti za varnostne vede, temveč praktični uporabi teh tem ter razvijanju specifičnih vzorcev uporabnega kriminalističnega znanja in kriminalističnega spoznavnega procesa, v praktičnem delu pa se tečajniki naučijo prenesti kriminalistično teorijo v konkretne preiskovalne situacije po posameznih kriminalističnih področjih.

Mag. Bećir Kečanović, magister ustavnega prava z izkušnjami na področju kriminalistično-spoznavnega procesa in preiskovanja, nekdanji kriminalistični inštruktor in nekdanji vodja kriminalističnega tečaja, je o tečaju povedal naslednje: »Kriminalistični tečaj ima dolgoletno tradicijo, pri kateri so generacije slovenskih kriminalistov pridobivale teoretično znanje in osnovne praktične izkušnje. Pri podajanju teoretične snovi so od nekdaj sodelovali priznani teoretiki z vseh področij, povezanih z operativnim kriminalističnim delom, v praktičnem delu pa so svoje znanje prispevali najbolj izkušeni delavci (inštruktorji) kriminalistične policije.«

Praktični del kriminalističnega tečaja se začne neposredno po teoretičnem delu in traja neprekinjeno 12 dni na terenu v Vadbenem centru Gotenica. Udeleženci praktičnega dela kriminalističnega tečaja pridobljeno teoretično znanje preizkusijo v dejanskih okoliščinah kriminalističnega dela ter s tem pridobijo praktično znanje in spretnosti za odkrivanje in preiskovanje kaznivih dejanj.

Praktičnega dela kriminalističnega tečaja se udeležijo tudi kriminalisti in policisti, ki že imajo status pooblaščene uradne osebe ter zaradi predhodnega izobraževanja in svojega aktualnega dela tudi že določeno strokovno znanje kriminalistike, kazenskega prava in drugih predmetov, zaradi česar jim ni treba obiskovati teoretičnega dela tečaja.

Organizacijo, učni proces in izvedbo praktičnega dela kriminalističnega tečaja v strokovnem pomenu vsako leto pripravijo inštruktorji kriminalistične policije. To so izkušeni, posebno usposobljeni in izurjeni kriminalisti.

Pri zagotavljanju splošnih organizacijskih pogojev in opreme udeležencev sodelujejo predstavniki Policijske akademije in Uprave kriminalistične policije. Pri izvedbi nekaterih delov programa sodelujejo tudi drugi strokovnjaki z Uprave kriminalistične policije in iz posameznih sektorjev kriminalistične policije na policijskih upravah, kot so na primer pripadniki Mobilnih kriminalističnih oddelkov, poligrafisti, prepoznavna služba in drugi.

V strokovnem delu pri posameznih učnih primerih, z namenom poustvarjanja čim realnejših situacij, sodelujejo specialisti iz drugih organizacijskih enot Policije:

- Specialna enota (bombni tehniki, jamarji, potapljači ipd.),
- Letalska policijska enota,
- Nacionalni forenzični laboratorij,
- Center za varnost in zaščito (inštruktorji terenske vožnje),
- Uprava za informatiko in telekomunikacije,
- Policijska akademija (vodniki službenih psov in inštruktorji).

V skladu s četrtim odstavkom 58. člena Zakona o organiziranosti in delu v policiji (ZODPol) se uspešno opravljen izobraževalni program kriminalističnega tečaja šteje tudi kot uspešno opravljen izpit iz policijskih pooblastil.

Za uspešno izvedbo praktičnega dela kriminalističnega tečaja skrbijo delavci Centra za oskrbo Gotenica znotraj Urada za logistiko. Ti zagotovijo vse logistične pogoje za uspešno izvedbo usposabljanja in prijetno prebivanje vseh udeležencev v mirnem okolju Gotenice.

Že vrsto let se na povabilo Uprave kriminalistične policije kriminalističnega tečaja kot predavatelji in udeleženci udeležujejo državni tožilci s posameznih okrožnih državnih tožilstev iz celotne Slovenije, državni tožilci z Vrhovnega državnega tožilstva, sodniki z različnih, predvsem okrožnih sodišč, pripadniki Slovenske vojske – Vojaške policije, uslužbenci različnih preiskovalnih organov drugih ministrstev, uslužbenci Inštituta za sodno medicino v Ljubljani ter pripadniki tujih policij iz različnih držav.

Stane Jančar, upokojenec, svetovalec ministra za notranje zadeve, pomočnik direktorja IC, prvi načelnik Sektorja za usposabljanje in izpopolnjevanje v Policiji, nekdanji kriminalistični inštruktor in nekdanji vodja kriminalističnega tečaja, je o tečaju povedal naslednje: »Vse svoje aktivno delovno obdobje sem se izobraževal, izpopolnjeval in usposabljal za delo, ki sem ga opravljal z veseljem in ljubeznijo. V preiskovalno službo vstopajo mladi ljudje z vseh znanstvenih področij in znanjem svoje stroke. Detekcija ali kriminalistično preiskovanje je več kot le seštevek različnega znanja – je način življenja in razmišljanja. Kljub temu da sem deloval v izobraževanju, sem ves čas aktivno sodeloval z operativo kriminalistične službe in izobraževanje čedalje bolj nadomeščal z andragoškimi oblikami izpopolnjevanja in usposabljanja. Leta 1985 sem izdelal popolnoma nov program usposabljanja mladih v kriminalistični službi, s poudarkom na preiskovanju, dokazovanju in forenziki. Praktični del kriminalističnega tečaja je povsod v ospredju zaradi modernih metod in aktivnega učenja. Za mlade je bilo vse novo, in ker usposabljanja potekajo na terenu, je zanje kljub velikim obremenitvam vse zanimivo. V splošnem delu kriminalističnega tečaja pa sodelujejo najbolj priznani fakultetnimi profesorji in strokovnjaki na svojih področjih dela v državi.«

ZGODOVINA KRIMINALISTIČNIH USPOSABLJANJ

Izobraževanja in usposabljanja kriminalistov so se v različnih oblikah, z različnimi vsebinami in v različnih organizacijskih modelih izvajala že od časov orožništva v Avstro-Ogrski. Iz članka Pavleta Čelika o kriminalističnem usposabljanju naših varnostnih sil je mogoče razbrati, da so že leta 1851 z Dunaja poslali navodila *Poduk za deželno žandarmerijo, kako službo opravljati*, ki so vsebovala napotke, kako naj mož postave ravna ob najdbi človeškega trupla. V tistih časih so sicer možje v civilnih oblačilih manj organizirano pridobivali strokovno znanje in veščine, saj jih je bilo mnogo manj kot orožnikov. Šlo je le za krajše tečaje in izpopolnjevanja na policijskih enotah. Tudi pozneje, v drugih državnih oblikah na območju sedanje Slovenije je bilo kriminalistično znanje zajeto le kot skromen kriminalistični priročnik v raznih pravilih za opravljanje orožniške službe, ki so šele leta 1940 začela vsebovati tudi jasnejše navodilo za preiskovanje kaznivih dejanj. Po prvi svetovni vojni so se nekateri detektivi oziroma agenti šolali v tujini, denimo pri policijah na Dunaju, v Rimu ali Berlinu, po posebnem programu ministrstva za notranje zadeve v Beogradu. Vsak gojenec je moral pisati dnevnik o tem, kaj je videl, preučil in se naučil, ter na koncu še obširno poročilo o poteku študija. Kot izhaja iz pogovora s prvim komandantom republiške šole narodne milice Simonom Tratenškom, ki je bil objavljen leta 1979 v reviji *Varnost*, so že med drugo svetovno vojno na osvobojenem ozemlju v Semiču v Beli krajini potekali tečaji za potrebe izobraževanja kadra v Narodni zaščiti. Tratenšek je učno

gradivo in programe na podlagi lastnih izkušenj iz strokovnih orožniških šol prilagodil tedanjim razmeram in delu na terenu, izoblikovan pa je bil predmet Osnovna opravila v preiskovalni službi – kriminalistika.

Poduk za deželno žandarmerijo, kako službo opravljati, 1851: »Ko je orožnik odkril človeško truplo, si je moral ogledati bližnjo okolico in okoliščine ter vsa svoja zapažanja natančno zapisati. Zapisati je moral, kako je bil mrlič najden, ter opisati njegovo obleko. Če je bila na kraju dejanja navzoča oseba, ki se mu je zdela sumljiva, jo je natanko izprašal o dogodku in si vse zapisal. Nato je moral brez odlašanja poskrbeti, da je bilo o najdbi obveščeno sodno ali politično oblastvo. Kraj je moral skrbno varovati do prihoda sodne osebe [...]«

Po drugi svetovni vojni leta 1947 je Lovrečič Branislav, eden izmed tistih, ki so se šolali na Dunaju, izdal prvi slovenski kriminalistični priročnik za potrebe organov za notranje zadeve v Sloveniji z naslovom *Preiskovalna služba*, leta 1951 pa je Avgust Munda izdal prvi slovenski kriminalistični učbenik z naslovom *Uvod v kriminalistiko*. V naslednjih desetletjih je nastajalo čedalje več slovenske literature na področju kriminalistike. To je ugotavljal tudi dr. Darko Maver v članku *Slovenska kriminalistika – Quo Vadis?*. Zapisal je, da je skozi desetletja nastala kar obsežna slovenska literatura na področju kriminalistike kot vede in znanosti o odkrivanju in preiskovanju kaznivih dejanj, vendar bi lahko bilo število opravljenih raziskav ter objavljenih strokovnih in znanstvenih člankov večje.

V začetnem obdobju, nekje do leta 1983, ko je izšel drugi slovenski učbenik s področja kriminalistike avtorja Cirila Žerjava, so se med avtorji večinoma pojavljala imena, kot so Vlado Vidic, Jože Predanič in Vinko Skalar. Poleg njihovih del in tudi del drugih avtorjev je za pomen kriminalističnega tečaja in razvoja kriminalistične stroke treba omeniti obširen učbenik *Kriminalistika* dr. Darka Mavra, za razvoj kriminalistične znanosti pa so pomembne tudi vsebine iz del *Kriminalistična metodika* in *Kriminalistična strategija* dr. Antona Dvorška ter nenazadnje knjige dr. Bojana Dobovška s področja organizirane in mednarodne kriminalitete ter korupcije. Vsa navedena dela so še vedno temelj kriminalističnega izobraževanja pri nas.

Kriminalistične teme so bile ves čas vključene v izobraževanje nekdanjih orožnikov, poznejših žandarjev, miličnikov ter sedanjih policistov in kriminalistov, vendar se je kljub temu ves čas pojavljala potreba po specialističnem, podrobnejšem in načrtnejšem kriminalističnem usposabljanju za detektive, agente oziroma kriminaliste, kot so se skozi čas imenovali kriminalistični preiskovalci. Podobno ugotavlja tudi Čelik v svojem članku o kriminalističnem usposabljanju, in sicer da so bile prvine kriminalistike v dana-

Poduk za deželno žandarmerijo, kako službo opravljati, 1851: »Sploh se ima gledati, de sledi ali znaminja hudodelstva do tistiga časa, kolikor je mogoče, nezbrisane ostanejo, ko pride oblastnija na ogled.«

Ekipa kriminalističnih inštruktorjev na začetku devetdesetih let

šnjem pomenu besede ves čas navzoče pri šolanju, usposabljanju in izpopolnjevanju kriminalističnih preiskovalcev, vendar so se vsebina, obseg in načini pridobivanja tega znanja spreminjali v času in prostoru. Kakovost teh kriminalističnih usposabljanj pa je bila vedno odvisna od ljudi, ki so jih pripravljali, organizirali in vodili.

Vlado Vidic v svojem delu *Kriminalistična tehnika* navaja, da so se po drugi svetovni vojni začeli organizirati enoletni kriminalistični tečaji za kriminalistične tehnike. O uspešnosti priprave in izvedbe strokovnih kriminalističnih tečajev pričajo tudi zapisi v glasilu organov za notranje zadeve, tj. reviji Varnost, iz leta 1978 in 1979. Iz tega časa izvira tudi *Skripta za kriminalistični tečaj*, ki jo je pripravil starosta slovenske policije Pavle Čelik, strokovni vodja kriminalističnega tečaja v tistem obdobju. Da so se izobraževanja kriminalistov obravnavala zelo resno, dokazujejo vsebine in program kriminalističnega tečaja v sedemdesetih letih, ko je republiški sekretar za notranje zadeve z odločbo razpisal organizacijo in izvedbo tečaja ter z drugo odločbo določil izpitno komisijo za zaključne izpite na tem strokovnem tečaju. Predsednik komisije je bil pomočnik republiškega sekretarja, v komisiji pa so bili priznani strokovnjaki z različnih področij dela – ne samo s posameznih področij kriminalistike, temveč tudi s področja sodne medicine in takratnega javnega tožilstva. Programi in načrti izvajanja programov usposabljanja in izpopolnjevanja s področja zatiranja kriminalitete so razvidni tudi iz poročil o delu Višje šole za notranje zadeve od leta 1983 do 1993. Iz njih izhajajo tudi napotki, da bi bilo treba programe specializacije kriminalistov zastaviti še ožje, na primer tečaj samo za zatiranje premoženjske ali gospodarske kriminalitete. Programe teoretičnega dela tečaja so izvajali predavatelji Višje šole za notranje zadeve, kot zunanji predavatelji pa so poleg uslužbencev Uprave za zatiranje kriminalitete

Pavle Čelik, nekdanji strokovni vodja kriminalističnega tečaja, je o tečaju povedal naslednje: »Učni načrt je bil v celoti uresničen in učni uspeh tečaja je bil prav dober. Pomembni dejavniki, ki so prispevali k uspehu tečaja, so bili kolektiv učencev, prizadevnost učiteljev in stalna skrb vodstva Uprave za zatiranje kriminalitete za potek vzgojno-izobraževalnega procesa. V tem je sodelovalo 27 učiteljev, ki so svoje pedagoške naloge opravljali ob svojih rednih službenih dolžnostih ter so zanje potrebovali veliko priprav in vanje vložili veliko truda.«

sodelovali tudi drugi priznani strokovnjaki, denimo dr. Jože Lovšin, mag. Mitja Deisinger, dr. Darko Maver, Franc Mazi, dr. Peter Umek, dr. Janez Pečar, Janez Golja, dr. Jože Balažic in drugi.

Teoretična predavanja za prihodnje kriminaliste so približno od leta 1953 naprej potekala v prostorih Izobraževalnega centra organov za notranje zadeve v Tacnu pod Šmarno goro ali prostorih Višje šole za notranje zadeve na Kotnikovi ulici v Ljubljani, nekaj let pa so zaradi pomanjkanja prostorov potekala tudi v prostorih Gasilske brigade na Vojkovi ulici v Ljubljani, saj so bili takrat gasilci še del notranjega ministrstva. Pri izvedbi predavanj v okviru kriminalističnega tečaja za prihodnje kriminaliste so sodelovali habilitirani predavatelji s takratne Višje šole za notranje zadeve in Pravne fakultete ter drugi izkušeni kriminalisti z vrha kriminalistične policije.

Starejši kriminalistični inštruktorji bi lahko potrdili, da so predavali tisti, ki so bili avtoritete na svojem področju dela. Kriminalistični inštruktorji so se vedno izbirali po poseb-

Dr. Anton Dvoršek, izredni profesor kriminalistike, nekdanji direktor kriminalistične policije in predavatelj na kriminalističnem tečaju, je o tečaju povedal naslednje: »Leta 1983, to je deset let po tem, ko sem tudi sam opravil kriminalistični tečaj, sem bil povabljen, da kot novi predavatelj na takratni Višji šoli za notranje zadeve sodelujem na tečaju kot predavatelj. Takrat najeminentnejša predavatelja, Vidic in Predanič, sta se namreč upokojila, program tečaja pa je bilo treba vsebinsko in organizacijsko posodobiti. Kljub večjemu vključevanju praktikov iz kriminalistične službe je evalvacija prenovljenega programa pokazala, da si tečajniki želijo več praktičnega usposabljanja. Da bi slušateljem kar najbolj približali vse izkušnje praktičnega operativnega dela preiskovanja, smo predavanjem dodali enotedensko praktično usposabljanje iz obravnave različnih krajev kaznivih dejanj, opravljanja hišnih preiskav, razgovorov s pričami in osumljenci in podobno. Ta del programa in njegovo izvedbo s pomočjo najbolj izkušenih inštruktorjev kriminalistične službe je pripravil moj takratni asistent Stane Jančar, program pa je ob nekaterih dograditvah ostal aktualen dolga leta. V tistem času je kriminalistični tečaj veljal za najbolj dovršen program izpopolnjevanja in usposabljanja, kar jih je premogla Policija.«

nih merilih: imeti so morali 15 let delovnih izkušenj iz praktičnega kriminalističnega preiskovanja in višjo izobrazbo ali obvladati drugo kriminalistično specialnost in govoriti vsaj en tuji jezik. Že vrsto let teoretični del kriminalističnega tečaja poteka v prostorih Policijske akademije v Tacnu in še vedno kot predavatelji sodelujejo najbolj usposobljene osebe na področju kriminalistike, in to tako z Uprave kriminalistične policije kot tudi s Fakultete za varnostne vede, Pravne fakultete in tudi drugih ustanov oziroma drugih sorodnih znanosti, kot je denimo za preiskovanje krvnih deliktov nepogrešljiva sodna medicina.

Eden izmed pomembnejših mejnikov pri organiziranju in izvedbi kriminalističnega tečaja je bila verifikacija celotnega programa tečaja in samih vsebin. Kriminalistični tečaj je mnogo pridobil tudi z verifikacijo za pridobitev pooblaščenosti oziroma za priznanje statusa pooblaščene uradne osebe.

Dr. Bojan Dobovšek, profesor kriminalistike in predavatelj na kriminalističnem tečaju, je o tečaju povedal naslednje: »Kakovost vsebine, priprave in izvedbe kriminalističnega tečaja so vseskozi preverjali in priznavali tudi strokovnjaki iz tujih policij ter ga celo kot primerljivega enačili s slovitim FBI-tečajem za pripadnike ameriške zvezne policije v Quanticu. Eden izmed osnovnih namenov kriminalističnega tečaja je tudi, da se medsebojno primerjajo in poenotijo različne kriminalistične prakse v Sloveniji ter da se kriminalisti iz celotne Slovenije medsebojno dobro spoznajo z namenom poznejšega dobrega sodelovanja.«

Pavle Čelik v svoji knjigi *Policaji* poroča, da so terenska urjenja zaposlenih v službah organov za notranje zadeve v obdobju po drugi svetovni vojni potekala v okolici takratnih miličniških šol, ki so se do ustanovitve Šole državnega sekretariata za notranje zadeve v Tacnu leta 1953 večkrat selile po Sloveniji. Leta 1958 so se tečaji začeli izvajati v vadbenih središčih milice; prvo je bilo razmeroma blizu Ljubljane, a hkrati dovolj oddaljeno od središča – bilo je namreč v kraju Gorenje Otave v Občini Cerknica. Ker v prvi fazi senik in v nadaljevanju prostori tamkajšnje osnovne šole niso zadostovali za potrebe usposabljanj, se je leta 1968 usposabljanje prestavilo na območje lovske vile Ugar pri Ribnici, kjer je bilo mogoče postaviti šotorišče za več sto oseb. Vadbeno središče milice na Ugarju je zaradi vremenskih razmer dopuščalo usposabljanja le nekaj mesecev na leto, dokler je bilo možno prebivanje v šotorih (zaradi majhnih kapacitet vile Ugar). Leta 1975 je takratni Republiški sekretariat za notranje zadeve vzel v zakup motel Jasnica pri Kočevju in praktični del kriminalističnega tečaja je nato potekal na tistem območju. Kot se danes takratnih dni spominjajo nekdanji kriminalistični inštruktorji, razmere za delo in izobraževanje niso bile najboljše.

Za celotno skupino tečajnikov so skrbeli le štirje inštruktorji, sam kriminalistični tečaj pa je trajal štiri dni, kar je premalo za kakovostno in učinkovito predajanje kriminalističnega znanja. Takrat je bilo potrebne veliko improvizacije, saj so inštruktorji človeške lutke za fingiranje posameznih kriminalističnih primerov sami nabavili tako, da so odkupili rabljene izložbene lutke v trgovinah z oblačili. Takratni kriminalistični inštruktor Stane Jančar se še spominja, da so že pri prirejanju kraja kaznivega dejanja večkrat odpadali posamezni udi ali pa so lutke kar v celoti razpadle.

Od leta 1992 naprej se praktični del kriminalističnega tečaja redno izvaja v Vadbenem centru Gotenica, kjer so po pričevanju nekdanjih in sedanjih kriminalističnih inštruktorjev ter tudi tečajnikov (in teh se je v vseh letih nabralo že kar precej) zelo dobre razmere za delo.

Ekipa kriminalističnih inštruktorjev sredi devetdesetih let

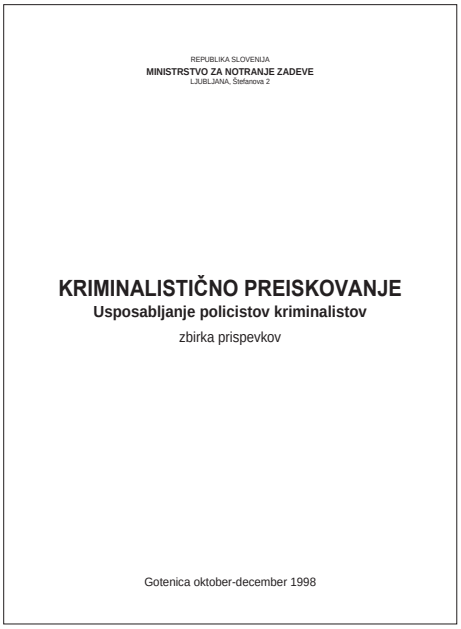
REPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA NOTRANJE ZADEVE
LJUBLJANA, Štefanova 2

KRIMINALISTIČNO PREISKOVANJE
Usposabljanje policistov kriminalistov
zbirka prispevkov

Gotenica oktober-december 1998

Naslovnica *Priročnika za kriminalistično preiskovanje*, izdanega leta 1998

Nekdanji kriminalistični inštruktor Bećir Kečanović (ustni vir) razlaga, da nikakor ne gre zanemariti vloge kriminalističnih inštruktorjev v procesu nastajanja in razvoja kriminalističnega uporabnega znanja in praktičnega preiskovanja ter posledično v procesu razvoja doktrine kriminalistične znanosti. Kriminalistični inštruktorji so vedno sodelovali ne samo pri razvoju kriminalističnega tečaja, temveč tudi pri razvoju kriminalističnega uporabnega znanja, doktrine in etike kriminalističnega preiskovanja. Od nekdaj so tudi pisali in še vedno pišejo strokovne članke s področja kriminalistike in kriminalističnega preiskovanja ter razglašali kriminalistično stroko v strokovnih intervjujih, in to tako za potrebe notranje strokovne javnosti kot tudi za medije in zunanjo javnost. Že od nekdaj kot predavatelji sodelujejo v izobraževalnih procesih s področja kriminalistike na različnih šolah, najbolj redno na sedanji Višji policijski šoli in Fakulteti za varnostne vede. Leta 1998 so ob pomoči drugih sodelavcev za potrebe kriminalističnega tečaja pripravili in izdali *Priročnik za kriminalistično preiskovanje oziroma usposabljanje policistov in kriminalistov* kot zbirko primerov za praktično usposabljanje.

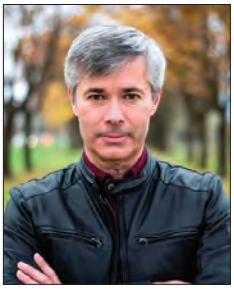

Nekdanji kriminalistični inštruktor **Janko Goršek** je v svoji bogati poklicni karieri opravljal delo kriminalista, vodje Sektorja kriminalistične policije in direktorja policijske uprave ter bil tudi generalni direktor policije. O kriminalističnem tečaju je povedal naslednje: »Kriminalistični tečaj vsakemu kriminalistu in kriminalistki daje trdne temelje ob srečevanju s prvimi strokovnimi izzivi. Rdeča nit tečaja so zagotovo operativne izkušnje, ki jih inštruktorji prenašajo naprej. Te izkušnje so vedno dobrodošle, seveda s predhodnim upoštevanjem modalitet pri taktiki, metodiki in tehniki. Nadgradnja strokovnega znanja je proces, ki mora potekati celotno poklicno kariero v duhu *vse življenje se učimo*. Upam, da bo poslanstvo prenosa znanja in izkušenj na mlajše generacije potekalo tudi v prihodnje, in si želim, da bi kriminalistični tečaj ostal v programu usposabljanj kot izhodišče za opravljanje zelo zahtevnega in zanimivega poklica.«

PRIHOD V VADBENI CENTER GOTENICA

Osnovni cilji kriminalističnega tečaja

- Udeleženci pridobijo praktično znanje in spretnosti za opravljanje nalog odkrivanja in preiskovanja kriminalitete.
- V okoliščinah in razmerah, v katerih tudi dejansko potekata odkrivanje in preiskovanje kaznivih dejanj, preizkusijo svoje teoretično znanje kriminalistične stroke.

Vas Gotenica leži ob vznožju Goteniške gore z najvišjim vrhom Goteniški Snežnik, pred njo pa leži Goteniška dolina.

- Spoznajo oblike praktičnega sodelovanja z drugimi organizacijskimi enotami Policije, državnim tožilcem, preiskovalnim sodnikom ter drugimi državnimi organi in institucijami, ki sodelujejo pri preprečevanju, odkrivanju in preiskovanju kaznivih dejanj.
- Med tečajniki se stkejo prijateljske vezi, zaradi katerih se še leta lažje spopadajo z izzivi tega poklica.

Teoretični del kriminalističnega tečaja se kot *ex cathedra* izvaja v prostorih Policijske akademije v Tacnu pri Ljubljani, kjer je bila že leta 1953 ustanovljena Strokovna šola za notranje zadeve, ki se je pozneje preimenovala v Kadetsko šolo za miličnike, zdaj pa je tu poleg drugih izobraževalnih oddelkov Višja policijska šola.

Izvajanje praktičnega dela kriminalističnega tečaja je primerno organizirano v eni izmed najlepših in najstarejših kočevskih vasi, tj. Gotenici v Kočevski dolini. Tam ima Policija svoj vadbeni center, v katerem potekajo različna policijska izpopolnjevanja in usposabljanja. Poleg objektov za prebivanje tečajnikov so na voljo tudi drugi spremljajoči objekti, kot so šola, ambulanta, računalniška učilnica, klubski prostor, kuhinja z jedilnico, več športno-rekreativnih objektov in poligoni, namenjeni terenskemu usposabljanju. Današnje razmere so nedvomno neprimerljive s prvim vadbenim središčem milice leta 1958 v Gorenjih Otavah, kjer so prvi tečajniki takratnega tečaja spali na seniku in jedli v bližnji gostilni.

Prve besede dobrodošlice po prihodu v Gotenico tečajnikom vedno namenijo gostitelji, to so policijski inštruktorji Policijske akademije, ki skrbijo za izvedbo izobraževanj v Vadbenem centru Gotenica. Ker je vadbeni center tako policijski kot tudi varovani objekt, je hišni red ena izmed prvih zadev, na katere je tečajnike treba opozoriti, če si

V Vadbenem centru Gotenica poteka praktični del usposabljanj in izobraževanj za policijo in tudi za druge udeležence.

Lepo obnovljene značilne kočevarske hiše

želijo čim manj stresno dvotedensko prebivanje v objemu vasice sredi kočevskih gozdov. Treba jih je seznaniti tudi s tem, da komarji in klopi niso najbolj strašljivi prebivalci teh gozdov, temveč bodo imeli na glavni ulici Gotenice priložnost v živo srečati medveda, če jih ne bo že prej radovedno presenetil med izvajanjem kakšne vaje v okolici vasi.

Tečajniki so med kriminalističnim tečajem nameščeni v lepo obnovljenih starih kočevarskih hišah, ki so kljub obnovi in prilagoditvi večjemu številu stanovalcev ohranile prvoten videz in s tem se je tudi uspešno ohranil prvobiten duh vasi. Sama vas Gotenica

Priprave na praktično delo potekajo v amfiteatru nekdanje šole v vasi.

je bila v zapisih oglejskega patriarha omenjena že leta 1363 in je bila še dolga leta po drugi svetovni vojni zaprto območje, kamor so lahko vstopili le redki.

Preostanek prvega dneva je namenjen seznanitvi tečajnikov z uporabo službenih radijskih zvez kot osnovnim načinom komuniciranja na tečaju, tako med posameznimi skupinami kot tudi na skupinskih vajah. Potreba po pravilnem komuniciranju se najbolj pokaže v skupnih vajah, ko se v zelo kratkem času zgodi veliko dogodkov, uporabniki pa morajo informacije o njih čim prej prenesti v štab oziroma preko operativnega štaba drugim uporabnikom in bi ob nepravilni uporabi prišlo do kolapsa sistema. Ker gre za dva tedna trajajoče vsakodnevno delo na zahtevnem terenu, ki se izvaja tudi po gozdovih v okolici vasi, tečajniki spoznajo tudi osnove topografije in posamezne značilnosti kočevske pokrajine, na kar morajo biti ves čas pozorni pri svojem gibanju po tem območju.

Kriminalistični inštruktor **Robert Praček** je pomočnik direktorja Nacionalnega forenzičnega laboratorija. Vrsto let je kot višji kriminalistični inšpektor na Upravi kriminalistične policije skrbel za področje ogledne dejavnosti. Pred tem je delal na Oddelku za kriminalistično tehniko na Policijski upravi Ljubljana, kjer je pridobil predvsem izkušnje v kriminalističnotehnični obdelavi kraja ogleda. Kriminalistični inštruktor je od leta 2001. Skrbi za kakovosten prenos znanja, zlasti na področjih opravljanja ogleda in zavarovanja materialnih sledi. Rad pove, da inštruktor ni vseved, ki vodi skupino na kriminalističnih tečajih, ampak je najprej animator skupine ljudi z najrazličnejšim znanjem, ki ga je treba v določenem trenutku izvabiti iz udeležencev. Tako se je tudi sam veliko naučil in razširil svoje znanje daleč čez obzorje ogledne dejavnosti ter spoznal staro načelo dobrih preiskovalcev, da se brez sendviča ne hodi na ogled kraja dejanja in brez analize ne vrača nazaj v enoto.

KRIMINALISTIČNA TEHNIKA IN OGLEDNA DEJAVNOST

V skoraj vsakem modernem filmu s kriminalistično tematiko znotraj prostora, obkroženega s trakom *Stop, policija*, strokovnjaki v snežno belih kombinezonih s kapuco čez glavo in pokrivalom na obuvalih opravljajo ogled kraja hudega zločina, iščejo sledi in

Osnove kriminalistične tehnike se predstavijo v letni učilnici.

dokaze ter poskušajo z njihovo najdbo rekonstruirati potek zločina. Kriminalistična tehnika kot ena izmed osnovnih vej kriminalistike že leta proučuje, odkriva in uporablja najprimernejša tehnična sredstva in metode za odkrivanje in dokazovanje kaznivih dejanj. Kriminalistični tečaj je poleg izobraževalnega namena primeren tudi za razvoj in preizkus novih tehnik, sredstev in metod za odkrivanje in zavarovanje sledi kaznivih dejanj oziroma za dokazovanje njihovega izvora.

Tečajniki se na uvodni uri kriminalistične tehnike seznanijo s kriminalističnotehnično opremo in vsebino kovčka. Poučeni so o pomembnosti dokumentiranja na kraju in o opravljanju ogledne dejavnosti. Za uspešno delo morajo poznati celoten proces, od sprejema obvestila o kaznivem dejanju do pregleda materialnih sledi in odločanja o preiskavah v forenzičnem laboratoriju:

- sprejem obvestila in odhod na kraj,
- prvi ukrepi in zavarovanje kraja dejanja,
- ogled kraja dejanja vsebuje tudi zbiranje obvestil,
- kriminalističnotehnična obdelava kraja dejanja,
- dokumentiranje (fotografiranje, videosnemanje, skica in zapisnik o ogledu),
- rekonstrukcija in kriminalistični eksperiment v smislu interpretacije dokazov,
- končni pregled zavarovanih sledi in odločanje o nadaljnjih preiskavah.

Tečajniki morajo poznati celoten postopek ravnanja z najdenimi sledmi na kraju dejanja in vedeti, kako poteka postopek iskanja, obdelave in označevanja sledi. Poznati morajo tudi način zavarovanja in primeren transport sledi do enote, v kateri se opravita končni pregled in analiza sledi.

Tečajniki praktično preizkusijo izzivanje sledi papilarnih linij.

Izzvane sledi papilarnih linij na kartonasti podlagi

Odvzemanje prstnih odtisov na daktiloskopski karton

Najpomembnejši del opreme kriminalističnega tehnika je njegov kovček. V njem je povsem vsakdanje orodje in veliko drugih stvari, s katerimi znajo ravnati le poznavalci. Poleg vsakdanjega orodja, kot so klešče, izvijači, škarje, pinceta in podobno, so v kovčku tudi pripomočki za shranjevanje sledi, denimo ampule, razne škatlice in vrečke. Manjkati ne smejo baterija in povečevalno steklo kot simbol detektivskega raziskovanja ter razna merila od navadnega metra do kljunastega merila. V drugem predelku kovčka je pribor za odkrivanje in zavarovanje raznih sledi, silikonske snovi za zavarovanje sledov poškodbe in daktiloskopska folija, največ pa je raznobarvnih praškov. Praški za zavarovanje papilarnih linij so različni in raznovrstni, tečajniki pa morajo osvojiti osnove njihove uporabe. Seveda morajo tudi praktično preizkusiti in prikazati izzivanje papilarnih linij ter njihovo zavarovanje s primerno daktiloskopsko folijo.

Notranjost in vsebina kriminalističnotehničnega kovčka

S številko označene sledi avtomobilskih gum

S številkami označene različne vrste sledi pred objektom, v katerega je bilo vlomljeno

Dokumentiranju sledi in drugih predmetov, ugotovitev ter drugih posebnosti pri opravljanju ogleda kraja dejanja vedno posvečamo veliko pozornosti, saj se pozneje na sodišču temeljito preveri vsaka podrobnost iz opravljenega ogleda kraja dejanja.

Dokumentiranje kraja dejanja, kriminalističnih postopkov in ugotovitev se, poleg klasičnega zapisovanja v *Zapisnik o ogledu kraja dejanja*, opravlja s fotografiranjem in videosnemanjem, v primeru hujših kaznivih dejanj pa se lahko uporabi tudi 3D-skener kot poseben pripomoček za natančno dokumentiranje kraja, saj programska oprema na podlagi zajema podatkov omogoča tudi poznejšo rekonstrukcijo dogodka.

Fotografije v digitalni obliki imajo procesno vrednost, uporabljamo pa jih lahko tudi kot pripomoček pri operativnem delu policije. Pri fotografskem dokumentiranju ogledov moramo upoštevati načelo objektivnosti, kar pomeni, da morajo fotografije, ki imajo status dokaznega gradiva s procesno vrednostjo, prikazovati dejansko stanje oziroma zajemati vse podrobnosti, ki bi lahko vplivale na ugotavljanje okoliščin v zvezi z nekim dogodkom.

Kriminalistični tečajniki morajo imeti osnovno znanje o fotografiranju ter spoznati namen in načine fotografiranja za kriminalistične potrebe, saj je treba vsako zavarovano sled s fotografijo postaviti v kontekst kraja dejanja tako na samem kraju kot tudi v odnosu do drugih predmetov v njeni okolici.

Fotografiranje kot način dokumentiranja sledi je pomembno opravilo kriminalističnega tehnika.

Kriminalistični inštruktor **Primož Donoša** je višji kriminalistični inšpektor, zaposlen kot vodja Sektorja kriminalistične policije na Policijski upravi Kranj, in strokovnjak z dolgoletnimi izkušnjami na področju preiskovanja splošne in organizirane kriminalitete s praktično podlago poznavanja kriminalističnotehničnih opravil. O kriminalističnem tečaju je povedal naslednje: »Inštruktorjem kriminalistične policije sem se pridružil leta 2013 in od takrat vsako leto sodelujem pri izvedbi praktičnega dela usposabljanja. Tečaj je zaradi raznolike kriminalitete izjemno naporen, urnik pa zapolni ves dan. Tako tečajniki kakor inštruktorji na tečaju navežejo pristen stik, ki je v veliko pomoč tudi pri nadaljevanju dela, saj si posameznik razširi mrežo poznanstev znotraj policije in prav ta poznanstva velikokrat prispevajo k učinkovitejšemu delu. Vsak posameznik ima na začetku tečaja mešane občutke, vendar se večina udeležencev hitro vključi in proti koncu pogosto slišimo vprašanje: ›Ali je mogoče organizirati nadaljevalni tečaj?‹ Ravno to so besede, ki navdihujejo in dajejo pozitivne smernice in odgovor na vprašanje, ali imamo zaposlene prave ljudi, ki svoje poslanstvo opravljajo s srcem.«

IZVAJANJE PRAKTIČNIH POSTOPKOV IN DELO V OPERATIVNIH ŠTABIH

Izvajanje praktičnih postopkov z uporabo policijskih pooblastil in prisilnih sredstev pri iskanju, preverjanju, prijetju in privedbi oseb na podlagi operativnih razpisov policije in tiralic

Nekatere izmed osnovnih in pogostih policijskih nalog so iskanje, preverjanje in prijetje oseb v različnih okoliščinah in vlogah. Večina policijskih postopkov je običajnih, kar nekaj pa jih je občutljivih ali celo nevarnih, zato je varnost tisti element, od katerega je največkrat odvisen način izvedbe postopka.

»Operativno-komunikacijski center je ob 14.00 prejel obvestilo, da so občani v Gotenici videli sumljivo vozilo in dva moška, ki iz njega opazujeta hiše. Vozilo se je pri eni izmed hiš ustavilo, moška pa sta ga zapustila in odšla za hišo. Čez nekaj minut sta se vrnila do avtomobila in s povečano hitrostjo odpeljala iz naselja.«

Operativno-komunikacijski center je o pojavu sumljivih moških takoj obvestil vse patrulje na terenu in naročil, naj bodo pozorne na vozilo in moška, saj obstaja sum, da sta vlomila v stanovanjsko hišo v Gotenici.

Pred izvedbo vsake praktične vaje je treba tečajnike pripraviti na konkretno izvajanje aktivnosti.

Pri izvedbi vaje sodelujejo inštruktorji Mobilnih kriminalističnih oddelkov, ki najprej z lastno prikazno vajo določijo tečajnikom zelo visoka merila za njihovo učenje in izvajanje predpisanih postopkov. Poleg zagotavljanja strokovnosti, hitrosti in učinkovitosti posameznega postopka je treba ves čas paziti na lastno varnost in varnost sodelavcev. Usklajen in uigran pristop inštruktorjev ne pušča nikakršnega dvoma, da se bo prijeta

Inštruktorji pred izvedbo vsake vaje opravijo prikaz.

oseba sploh lahko zavedala delovanja policije, dokler na svojih rokah ne bo začutila škrtanja lisic.

Po prikazni vaji se tečajniki razdelijo v skupine in tudi sami z menjavanjem vlog preizkusijo sicer klasične policijske postopke, ki so našteti in opisani v naslednjih odstavkih.

Pregled sumljivih vozil in prtljage

Voznik je hitro in učinkovito odstranjen iz vozila ter obvladan.

Za to pooblastilo ni treba pridobiti odredbe sodišča, razen če gre za pregled skritih in prirejenih delov vozila ali bivalnega dela avtodoma. Pri izvajanju postopka je treba biti odločen ter ukazovati in poskrbeti, da se postopek varuje z drugimi policisti. Treba je biti pripravljen tudi na blokiranje vozila v primeru, da se bo voznik vanj zaklenil in poskušal zbežati s kraja. Tečajniki so poučeni o tehnikah pregledovanja različnih vrst vozil in jih tudi preizkusijo.

Ugotavljanje istovetnosti oseb

To je najosnovnejše policijsko opravilo. Tečajniki morajo biti pripravljeni vnaprej oceniti, ali bo sledil običajen, občutljiv ali nevaren postopek, in temu prilagoditi svojo taktiko delovanja.

Po *Katalogu standardnih policijskih postopkov* (se) morajo tečajniki v skladu s pravnimi in strokovnimi standardi:

- vnaprej dogovoriti o načinu izvedbe,
- preveriti upravičenost zahteve za ugotavljanje identitete,
- pravilno pristopiti k osebi in biti pozorni nanjo in na okolico – tudi po končanem postopku,
- izvesti varnostni trikotnik ali drugo varnostno postavitev,
- zahtevati osebno izkaznico ali drugo veljavno javno listino,
- navesti razlog ugotavljanja identitete, če oseba to zahteva,
- odločno komunicirati in se izogibati konfliktu,
- primerjati fotografijo z osebo in spraševati po podatkih,
- podatke preveriti v evidencah,
- izpolniti kartonček in evidentirati osebo v računalniško bazo.

Tečajniki izvajajo pooblastila enako energično kot njihovi inštruktorji.

Poleg tega morajo:

- osebo opozarjati na neprimerne kretnje, posebno pri iskanju dokumenta in seganju v žepe ali prtljago,
- osebo opozarjati na uporabo prisilnih sredstev, če ne bo upoštevala ukazov,
- fotografijo primerjati z osebo in spraševati po podatkih,
- preverjati podatke o identiteti s pomočjo podatkov iz evidenc,
- preverjati podatke z uporabo drugih listin, drugih oseb ali na drugem kraju ali tako, kot predlaga oseba, če je to varno in smotrno,
- izvesti privedbo v policijske prostore in izvedbo identifikacijskega postopka.

Varnostni trikotnik in medsebojno ščitenje sta pogoj za varno in učinkovito opravljanje dela.

Varnostni pregled oseb istega ali različnega spola

Po *Katalogu standardnih policijskih postopkov* morajo tečajniki prilagoditi taktiko izvedbe varnostnega pregleda, in sicer glede na:

- čas, kraj, število in stanje oseb ter posebno znanje in spretnosti osebe,
- varnostni pregled stoje z naslonom,

Strokovno je, da eden varuje in drugi izvaja neposredne ukrepe zoper osumljenca.

Pripadnica Slovenske vojske in zdravnik sodne medicine z veliko zavzetostjo izvajata policijska pooblastila.

- varnostni pregled na tleh – leže ali kleče,
- varnostni pregled prtljage in prevoznih sredstev,
- uporabo službenega psa in tehničnih sredstev,
- privilegirane osebe (otroci, vidno noseče ženske, invalidi ipd.).

Pred izvedbo pregleda je osebo treba seznaniti s pregledom in uporabo prisilnih sredstev v primeru, da ne bo upoštevala ukazov, izbrati primeren kraj za pregled in pred začetkom pregleda osebo pozvati, naj sama izroči predmete, razen če bi to ogrozilo varnost ljudi in premoženja. Šele nato policist pretipa oblačila in pregleda vsebino predmetov, ki jih ima oseba pri sebi.

Postopek z nevarnimi in oboroženimi osebami

Tečajniki opravijo prijetje oboroženega posameznika ali skupine tudi s postavljanjem zasede. Po *Katalogu standardnih policijskih postopkov* morajo pred prijetjem:

- zbrati potrebne podatke,
- oceniti razmere in se vnaprej dogovoriti o postopku, če okoliščine to dopuščajo,
- prijetje najaviti operativno-komunikacijskemu centru, če okoliščine to dopuščajo, in po potrebi zahtevati pomoč,
- uporabiti zaščitno opremo in pripraviti orožje,
- varovati postopek z orožjem – kritje iz zaklona,
- osebi ukazati oziroma jo pozvati, naj odloži orožje, naj se ne upira in naj se preda,
- osebo razorožiti in umakniti orožje z dosega prijete osebe,
- varovati postopek in izvesti ustrezne ukrepe (varnostni pregled in vklepanje/vezanje),

Pri izvajanju pooblastil zoper nevarne osumljence je treba biti odločen, ukazi pa morajo biti glasni in jasni.

Velikokrat je treba obvladati močnejšega od sebe.

- zagotoviti prvo pomoč ali zdravniško pomoč, če je oseba pri prijetju poškodovana,
- zavarovati kraj prijetja,
- osebo seznaniti z razlogi prijetja, povedati, kaj mora storiti oziroma opustiti, in jo opozoriti na posledice, če ne bo upoštevala ukazov,
- obveščati operativno-komunikacijski center.

Med izvajanjem vaje se tečajniki preizkusijo tudi v poznavanju operativnih kriminalističnih evidenc, komunikaciji z operativno-komunikacijskim centrom, preverjanju oseb ter poročanju o izvedenih policijskih postopkih in ukrepih.

Delo v operativnih štabih

Za mnogo vaj na kriminalističnem tečaju sta potrebna vzpostavitev in delovanje operativnega štaba oziroma operativno-komunikacij-

V operativne štabe se stekajo vse informacije in sporočajo vsi izvedeni ukrepi.

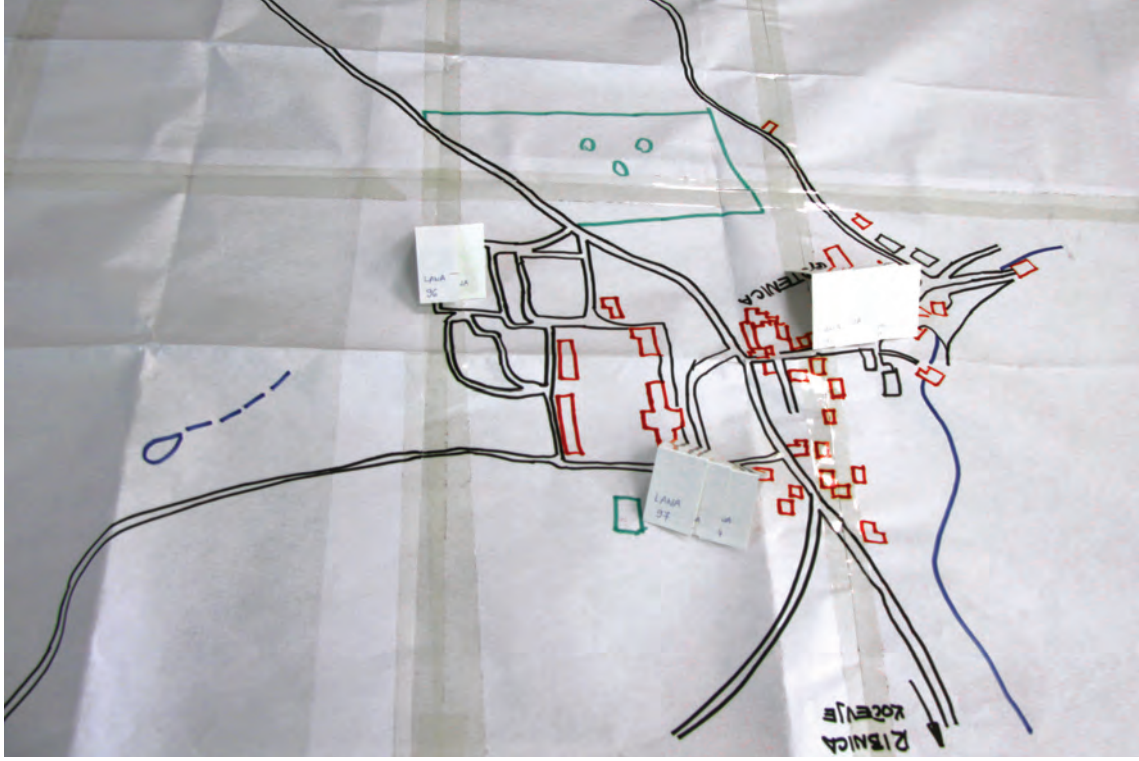

V operativnih štabih si na različne načine olajšajo spremljanje akcije.

skega centra. Tudi vaja Izvajanje praktičnih postopkov je tesno povezana z delom in sodelovanjem z operativno-komunikacijskim centrom, v katerega se stekajo vsi varnostno pomembni podatki na določenem območju države in prek katerega poteka nadaljnja komunikacija o posameznem varnostnem dogodku.

Pri vseh večjih kriminalističnih akcijah se ustanovi operativni štab, ki vodi in usmerja delo kriminalistov na terenu. V njem se zbirajo vse informacije in dejstva o vseh izvedenih ukrepih kriminalistov, kar omogoča načrtovanje, pripravo in organizacijo nadaljnjega dela kriminalistov.

Tečajniki med vajo spoznajo, da tudi delo v štabu zahteva znanje in spretnosti ter da je treba ostati miren, znati sprejemati odločitve in predvsem ne podleči pritiskom na operativni štab. Nenazadnje spoznajo tudi, da je včasih težje sedeti v sicer klimatizirani sobi in čakati v negotovosti, kot pa biti na terenu neposredno v toku dogajanja.

Kriminalistični inštruktor **Evgen Trampuš** je kot kriminalistični inšpektor zaposlen na Oddelku kriminalistične tehnike znotraj Sektorja kriminalistične policije na Policijski upravi Ljubljana in je strokovnjak z dolgoletnimi izkušnjami na področju kriminalistične tehnike in opravljanja ogledne dejavnosti. O kriminalističnem tečaju je povedal naslednje: »Ekipi kriminalističnih inštruktorjev sem se pridružil leta 2013 z željo po delitvi pridobljenega znanja s področja kriminalistične tehnike in opravljanja ogledne dejavnosti, saj je to eden izmed pomembnejših segmentov policijskega dela. Delo kriminalističnega inštruktorja mi omogoča, da svoje znanje, ki ga sproti stalno nadgrajujem, vztrajno prenašam na druge policiste oziroma kriminaliste. S takim načinom dela se povečuje število za tovrstno delo usposobljenih policistov oziroma kriminalistov, ki lahko nato pridobljeno znanje prenašajo naprej na mlajše generacije. Tako se zagotavlja stalna kontinuiteta prenosa znanja in izboljšuje strokovna usposobljenost policistov oziroma kriminalistov.«

OPRAVLJANJE OGLEDA KRAJA MNOŽIČNE NESREČE

Množične nesreče so lahko različne, denimo naravne, kot so poplave, potresi, zemeljski ali snežni plazovi in požari, lahko gre za uporabo nevarnih, eksplozivnih ali strupenih snovi kot oblike terorističnega dejanja, velikokrat pa se v vsakdanjem življenju zgodijo množične nesreče v cestnem, železniškem ali letalskem prometu. V največ primerih se opredelitve množičnih nesreč opirajo na število poškodovanih ali mrtvih v takih nesrečah oziroma predvsem na zmožnost odzivanja in oskrbovanja ponesrečenih glede na njihovo število, težo poškodb in dostopnost v smislu časa reševanja. Nekatere definicije

Ogled kraja množične nesreče je treba opraviti na večjem območju.

Pregled terena za iskanje ponesrečenih je eden izmed prvih ukrepov na kraju množične nesreče.

se opirajo predvsem na razsežnost nesreče in reševanje take nesreče zahteva odziv večjega števila državnih služb za reševanje in zaščito.

V primeru množične nesreče še pred dejanskim začetkom opravljanja ogleda kraja dejanja poteka veliko aktivnosti različnih državnih služb za zaščito in reševanje. Policisti ob prihodu na kraj opravijo zavarovanje kraja dejanja, nudijo prvo pomoč ter iščejo

V nasprotju z običajnim ogledom kraja dejanja je treba pri merjenju upoštevati daljše razdalje.

Izrednega pomena je pravilno komuniciranje med oglednimi skupinami.

ponesrečene in druge osebe, gasilci pogasijo morebiten požar, poskrbijo za nevarne snovi in rešujejo morebitne preživele, reševalci s postopkom triaže ponesrečene razporedijo v rdeči, rumeni ali zeleni sektor oziroma mrtve v črni sektor, opravi se tudi pregled območja zaradi morebitne prisotnosti eksplozivnih sredstev, skliče se Enota za identifikacijo oseb in drugo.

Zaradi delovanja velikih sil so trupla ali njihovi deli razmetani na širšem območju.

POLICIJA
POLICIJA

Namen vaje Opravljanje ogleda kraja množične nesreče je, da se tečajniki naučijo opraviti ogled kraja množične nesreče v ožjem smislu preiskovanja tovrstne nesreče. V nasprotju z opravljanjem ogledov klasičnih kaznivih dejanj ima ogled kraja množične nesreče posebnosti, kot sta uporaba posebnega sistema za označevanje in oštevilčevanje najdenih sledi in predmetov ter uporaba posebnih obrazcev in oznak. Izrednega pomena je pravilno komuniciranje med oglednimi skupinami.

V primeru množične nesreče ponavadi pride do delovanja velikih sil, ki povzročijo, da so trupla ali njihovi deli razmetani na širšem območju. Pri identifikaciji žrtev množičnih

Organizirati je treba poseben prostor za shranjevanje in nadaljnji postopek identifikacije trupel in njihovih delov.

nesreč veljajo posebna pravila in se ustanovijo posebne identifikacijske ekipe, sestavljene iz kriminalistov, kriminalističnih tehnikov, strokovnjakov sodne medicine oziroma patologov, antropologov, zobozdravnikov, zapisnikarjev in drugih.

Tečajniki se morajo zato naučiti uporabljati mednarodno predpisan in primerljiv sistem zbiranja podatkov za uspešno identifikacijo oseb. Upoštevajoč, da njihovi kolegi v dru-

Ob najdbi trupla ali njegovega dela je treba izpolniti mednarodno določen post mortem obrazec za dokumentiranje žrtev množičnih nesreč.

gih mestih, državah ali na celinah že zbirajo tako imenovane ante mortem podatke od svojcev morebitnih žrtev množične nesreče, se morajo tečajniki naučiti uporabljati in izpolnjevati rožnati post mortem obrazec za dokumentiranje žrtev množičnih nesreč.

Ob začetku vaje kriminalistični inštruktorji podajo izhodišče namišljenega primera množične letalske nesreče. Pred začetkom izvajanja oglednih opravil na kraju je treba zagotoviti varnostne ukrepe, predvsem tehnično zavarovanje nesreče, ki obsega ukrepe za zaščito udeležencev, drugih oseb in premoženja zaradi nevarnosti na kraju, kot so ogenj, voda, nevarne snovi, rušenje, premikanje in drugo.

Operativno-komunikacijski center po sprejetem obvestilu na kraj takoj pošlje policijsko patruljo, ki opravi prve nujne ukrepe na kraju dejanja in o ugotovljenem poroča nazaj centru, poskrbi za zavarovanje kraja dejanja in zbere prva obvestila. Temu sledijo prihod oglednih skupin na kraj in prva izmenjava infor-

»Ob 8.30 je bil operativno-komunikacijski center obveščen, da se je pri pristajanju na letališču v Gotenici nenadoma zrušilo manjše letalo z 12 potniki. Padlo je na travnik in zagorelo. Pastir, ki je pasel krave na travniku poleg letališča, je povedal, da je letalo raztreščeno po celotnem travniku, iz nekaterih delov se vidi ogenj, nekaj ponesrečenih leži na travniku, nekaj pa jih je odtavalo proti gozdu.«

Zbiranje obvestil in iskanje morebitnih prič sta dve izmed prvih opravil po zavarovanju kraja dogodka.

macij s policisti, ki so zavarovali kraj. Sledi nadaljnje zbiranje obvestil o dogodku ter iskanje morebitnih prič.

Pred začetkom opravljanja ogleda je treba kraj dokumentirati s situacijskim fotografiranjem in snemanjem z videokamero. Tečajniki pripravljajo osnutek situacijske skice, se medsebojno dogovorijo in nato določijo izhodiščno točko za izvajanje meritev, se orientirajo ter označijo ogledne sektorje, v katerih bodo opravljali ogled kraja nesreče.

Vsako letalo ima dve črni skrinjici s podatki o delovanju zrakoplova in posnetki pogovorov.

Večji deli letala lahko hkrati prekrivajo več sektorjev ogleda kraja.

Sledijo statična kriminalističnoogledna opravila znotraj posameznih označenih sektorjev. Zelo pomembna sta izmenjava informacij med skupinami in usklajevanje dela skupin, predvsem na mestih, kjer sektorji mejijo drug na drugega oziroma kjer se sledovi in predmeti prekrivajo na dveh ali več sektorjih.

Dinamična ogledna opravila zajemajo iskanje in zavarovanje sledi, dokazov in drugih predmetov na kraju nesreče ter njihovo označevanje, dokumentiranje, pakiranje, razvr-

Vsak detajl na ogledu je treba skrbno zabeležiti v zapisnik o ogledu kraja dejanja.

ščanje in transport na mesto, ki je bilo predhodno določeno za posamezno vrsto sledi ali predmeta.

Vaja o množičnih nesrečah je odličen prikaz zmožnosti delovanja 3D-skenerja, kar izvedejo strokovnjaki iz Nacionalnega forenzičnega laboratorija.

Vaja Opravljanje ogleda kraja množične nesreče se konča z analizo pomembnih ugotovitev o poteku in strokovnosti dela, temu pa sledita pospravljanje in čiščenje opreme in samega kraja ogleda. Zatem se opravlja popoldansko delo – izdelava dokumentacije o množični nesreči ter ukrepih in ugotovitvah na ogledu. Tečajniki izdelajo skice oglednih sektorjev v merilu in jih nato, včasih bolj in včasih manj uspešno, uskladijo v enotno (skupno) skico.

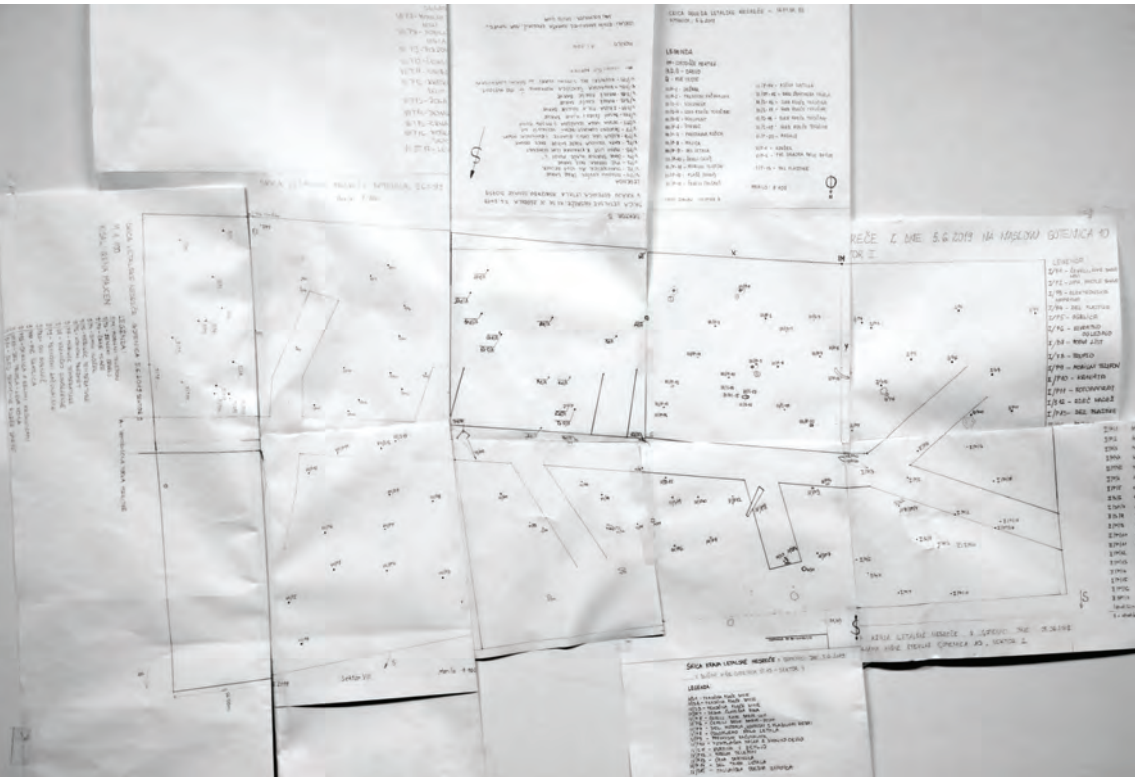

Po opravljenem ogledu vsaka skupina tečajnikov izdela skico svojega sektorja. Te skice se nato združijo v skupno skico območja in s tem se preveri njihovo ujemanje.

Kriminalistični inštruktor **Aleš Kegljevič** je kot višji kriminalistični inšpektor zaposlen na Upravi kriminalistične policije in je strokovnjak z dolgoletnimi izkušnjami na področju preiskovanja premoženjske kriminalitete. O kriminalističnem tečaju je povedal naslednje: »Premoženjska kazniva dejanja so med najštevilnejšimi kaznivimi dejanji tako v Republiki Sloveniji kot v Evropski uniji, zato njihova obravnava pomembno vpliva na javno mnenje o delu policije. Preiskovanje premoženjskih kaznivih dejanj temelji na klasičnem policijskem delu, ogledu in zbiranju obvestil, saj je uporaba prikritih preiskovalnih ukrepov dovoljena le pri kaznivem dejanju ropa in izjemoma pri vlomu. Na kriminalističnem tečaju je eden temeljnih ciljev, da tečajniki spoznajo vsa kriminalistična opravila, ki jih v praksi izvajamo pri preiskovanju premoženjskih kaznivih dejanj, in sicer tako klasična opravila kot tudi preiskovalna dejanja, ki jih opravljamo po prepustitvi oziroma odredbi preiskovalnega sodnika.

Nekateri tečajniki se na praktičnem delu kriminalističnega tečaja prvič srečajo s posameznimi primeri kaznivih dejanj, ki jih inštruktorji pripravimo, hkrati pa se pri obravnavi primerov potrudimo, da tečajnikom prenesemo tudi svoje praktične izkušnje, tako pozitivne kot negativne, in jim s tem omogočimo širši vpogled v posamezno področje dela. Menim, da praktični del kriminalističnega tečaja kot osnovna oblika usposabljanja prihodnjim kriminalistom daje veliko praktičnega znanja in celovit vpogled v organiziranost in delovanje kriminalistične policije.«

PREISKOVANJE PREMOŽENJSKIH KAZNIVIH DEJANJ

Preiskovanje splošne kriminalitete obsega več kot 80 odstotkov celotne kriminalitete v Sloveniji, pri tem pa premoženjska kazniva dejanja obsegajo večji delež celotne kriminalitete, in sicer več kot polovico vseh kaznivih dejanj (to so največkrat tatvine, velike tatvine, poškodovanje tuje stvari, roparske tatvine ali ropi). Za preiskovanje tovrstnih kaznivih dejanj je značilno tudi, da je pri veliki večini treba opravljati oglede kraja kaznivega dejanja, saj storilci puščajo tam raznovrstne materialne sledi. Ravno odkrivanje in zavarovanje teh sledi ter iskanje drugih dokazov na kraju so nekatere izmed

»Ob 8.20 je bil operativno-komunikacijski center obveščen, da se je v naselju Gotenica oškodovanec vrnil z dopusta in našel poškodovana vhodna vrata svoje stanovanjske hiše. Ko je vstopil v notranjost hiše, je ugotovil, da je vse razmetano in da mu je nekdo ukradel denar, dokumente in za zdaj neznano količino zlatnine.«

Pred začetkom opravljanja ogleda si je treba razdeliti vloge, ki jih bo imel posamezen tečajnik pri izvajanju vaje.

osnovnih nalog oziroma veščin kriminalistov, ki se jih je treba čim prej priučiti, saj so temeljne skozi celotno kariero, ne glede na poznejšo specializacijo.

Pred začetkom praktičnega opravljanja ogledov krajev kaznivih dejanj se tečajniki seznanijo s problematiko premoženjskih deliktov na območju Slovenije, najpogostejšimi oblikami premoženjske kriminalitete, najpogostejšimi načini vloma v prostor ali objekt,

Kraj opravljanja ogleda se zaradi nemotenega dela praviloma zavaruje s policijskim trakom.

Pred začetkom merjenja je vedno treba najti izhodiščno točko.

najpogosteje uporabljenimi orodji in sledmi, ki jih lahko puščajo, prepoznavanjem teh orodij po sledeh in tudi specialnimi orodji, denimo orodji za tatvine osebnih avtomobilov. Storilci uporabljajo različna orodja. Včasih orodje uporabljajo za premagovanje ovir, da pridejo na kraj dejanja, včasih pa z njim storijo kaznivo dejanje. Sledi orodja so zelo različne – odvisno od vrste in značilnosti orodja, materiala, na katerega je orodje delovalo, in načina rabe orodja pri dejanju. Z nekaterimi orodji delujejo na vzvod, z drugimi pa vrtajo, režejo, žagajo, varijo, razbijajo, sekajo, odpirajo in podobno.

Tečajniki se nato po skupinah razporedijo po posameznih primerih vlomnih deliktov, ki so jih kriminalistični inštruktorji predhodno pripravili na različnih krajih, v različnih objektih in na različne načine.

Pomembno je najti pravo mesto in ugotoviti, kako je storilec vlomil v hišo.

Prva skupina se je zbrala pred večjo stanovanjsko hišo, za katero jim je oškodovanec dejal, da je storilec prišel vanjo na neznani način, nato pa je v notranjosti vlomil v večjo železno blagajno, iz katere je odnesel denar, dokumente in zlatnino. Tečajniki morajo ugotoviti, kako je storilec vlomil v hišo in katero orodje je pri tem uporabil. Ugotoviti morajo tudi, ali bodo dovolj vztrajni in temeljiti, da bodo to orodje našli med opravljanjem ogleda kraja dejanja. V nadaljevanju morajo ugotoviti še način vloma v blagajno in zavarovati več sledi na kraju, ki bodo pozneje kriminaliste pripeljale do storilca tega dejanja oziroma mu to dejanje dokazale.

Druga skupina mora opraviti ogled kraja vloma v prostor, kjer je bil bankomat, in tudi sam vlom v bankomat. V zadnjih letih so bankomati eden izmed bolj želenih ciljev vlomilcev. Slednji prihajajo predvsem z območja Vzhodne Evrope. V zadnjih letih so storilci razvili kar nekaj načinov, kako priti do bankovcev v zaščitenem delu bankomata, skoraj vsi pa so povezani z eksplozivnim delovanjem.

Naslednja skupina je zavarovala insceniran kraj kaznivega dejanja vloma v stanovanjsko hišo, pri katerem je storilec skozi vrata vlomil tako, da je v cilindrično ključavnico vrat zvrtal luknjo in potem skozi nastalo luknjo ključavnico odklenil s posebnim orodjem. Podobno storilci z vrtalnim strojem zvrtajo luknjo v okovje oken ali balkonskih vrat in jih

Pri opravljanju ogleda kraja dejanja lahko najdemo in zavarujemo različne vrste sledi.

Označevanje sledi naviranja in zdrsov orodja na okenskem krilu

potem skozi nastalo odprtino odprejo. Tečajniki se med vajo naučijo prepoznati in zavarovati nastale poškodbe ter ugotavljati, katero orodje je storilec uporabil pri vlamljanju.

Zelo pogost način vloma je vlom na vzvod oken ali vrat prebivališča z različnim primernim orodjem, kar se imenuje tudi naviranje. Skupina tečajnikov se poleg opravljanja ogleda kraja dejanja srečuje tudi z zahtevno stranko – oškodovancem, od katerega mora pridobiti vse koristne podatke za uspešno preiskavo dejanja.

Označevanje in zavarovanje sledi krvi na predmetih

Canon
EOS
CANON INC.

Izzivanje sledi papilarnih linij na okenskem steklu

Eden izmed najpogostejših načinov vloma je lomljenje vložka cilindrične ključavnice vhodnih vrat prebivališča, pri čemer v veliko primerih gre za serije zaporednih vlomov na določenem območju v krajšem časovnem obdobju. Tečajniki se seznanijo s tem, katero orodje je najprimernejše za lomljenje vložka cilindrične ključavnice oziroma kako določena orodja prirediti, da postanejo vlomno sredstvo, pa tudi s tem, kakšne sledove naj iščejo in jih lahko najdejo pri opravljanju ogleda kraja dejanja.

Vlom v osebni avtomobil je najpogostejši način vlamljanja.

Najpogostejši način vloma je vlom v osebno vozilo, predvsem na večjih parkiriščih v mestih, kjer je velika koncentracija vozil z uporabnimi in vrednimi predmeti na vidnem mestu v notranjosti, kot so denarnice, mobilni telefoni, ženske torbice, druge elektronske naprave in podobno. Tudi pri tovrstnih vlomih obstajajo različni načini delovanja, ki puščajo različne sledi in kažejo na različne storilce. Ne glede na omejen pristop storilca in omejeno območje njegovega delovanja se je treba naučiti, na katerih površinah vozi-

Izzvane sledi papilarnih linij na steklu voznikovih vrat vozila

la in kako se zavarujejo sledi ter ugotavljajo pomembna dejstva in okoliščine kaznivega dejanja.

Kriminalistični inštruktorji med opravljanjem ogleda sočasno preverjajo, katere prve ukrepe na kraju kaznivega dejanja in kako bi tečajniki izvajali. Preverjajo tudi, ali so tečajniki dovolj pozorni in previdni pri opravljanju ogledne dejavnosti, saj se jim kdaj zgodi tudi, da ostanejo brez celotnega kriminalističnega kovčka, če že ne brez kakšne zavarovane sledi. Tečajniki ne smejo pozabiti, da gre sicer za igrani primer, vendar se je tudi pri tem treba izkazati, kot da gre zares.

Kriminalistični inštruktor **Igor Kekec** je višji kriminalistični inšpektor v Nacionalnem preiskovalnem uradu znotraj Uprave kriminalistične policije in strokovnjak z dolgoletnimi izkušnjami na področju preiskovanja najhujših oblik gospodarske kriminalitete. O kriminalističnem tečaju je povedal naslednje: »Glede na občutno povečanje pojava gospodarske kriminalitete in korupcije v zadnjih letih se je tudi usposabljanje za preiskovanje tovrstne kriminalitete v okviru kriminalističnega tečaja pokazalo kot nujno. Tečajnikom so predstavljene osnove in posebnosti preiskovanja kaznivih dejanja s tega področja, prav tako pa izvajanje finančnih preiskav, saj je odvzem protipravne premoženjske koristi pomembno in učinkovito orodje tudi pri drugih oblikah kriminalitete. Kriminalistični tečaj sicer ocenjujem kot nujno potrebno osnovo za delo kriminalista, zato menim, da bi bilo treba mnogo več vlagati v opremo in prostore za izvedbo tečaja. Večina opreme je namreč že zelo obrabljene in zastarele, zato je veliko odvisno od improvizacije in iznajdljivosti inštruktorjev.«

PRIJETJE SUMLJIVE OSEBE, VARNOSTNI PREGLED, ODVZEM PROSTOSTI, ZASEG PREDMETOV IN OPRAVLJANJE HIŠNE PREISKAVE

Tečajniki oziroma prihodnji kriminalisti se morajo izuriti tudi v povsem klasičnih in temeljnih policijskih pooblastilih, kot so prijetje osebe, opravljanje varnostnega pregleda in odvzem prostosti ter tudi uporaba preiskovalnih dejanj na podlagi Zakona o kazenskem postopku, kot sta zaseg predmetov in hišna preiskava, ki sta dve izmed najpogostejših opravil policije pri preiskovanju kaznivih dejanj.

Tečajniki se srečajo z različnimi scenariji, pri pripravi teh scenarijev pa kriminalistični inštruktorji le poredkoma predvidijo normalen potek postopka s hitrim zaključkom. Postopek za preiskovalce se velikokrat zaplete že z napačno naglašenim pozdravom, kar preiskovanca hitro spravi v zelo slabo voljo. Tečajniki se morajo med vajo naučiti obvladovati različne izzive, ki se občasno pojavljajo tudi pri vsakdanjem kriminalističnem delu. Pomembno je, da so na te izzive in ovire čim bolj pripravljeni ter se znajo nanje pravilno odzvati.

»Operativno-komunikacijski center je prejel obvestilo anonimnega občana, da je zunaj slišal neki ropot. Ko je pogledal skozi okno, je videl sumljivega moškega, ki je skozi razbito okno splezal v notranjost sosedove stanovanjske hiše.«

Pred začetkom opravljanja hišne preiskave je treba vročiti odredbo sodišča.

Dve izmed najpogostejših in tudi najučinkovitejših kriminalističnih opravil pri preiskovanju kaznivih dejanj sta nedvomno zaseg predmetov in opravljanje hišne preiskave na podlagi Zakona o kazenskem postopku, s katerima se pridobivajo konkretni dokazi, sledi in predmeti posameznega kaznivega dejanja. Možnih situacij, v katerih se znajdejo kriminalisti pri svojem vsakdanjem delu, je mnogo, za potrebe pridobivanja osnovnih veščin pa se tečajnikom inscenirajo najpogostejše situacije, kot so:

Tudi hišna preiskava se dokumentira s fotografiranjem in videosnemanjem.

- prijetje osumljenca kaznivega dejanja v posebnih okoliščinah, osebna preiskava in zaseg predmetov,
- prijetje nevarnega osumljenca kaznivega dejanja neposredno ob zalotitvi pri dejanju,
- prijetje nevarnega osumljenca kaznivega dejanja, pregled njegovega vozila in zaseg predmetov,
- preiskava vozila osumljenca kaznivega dejanja na podlagi odredbe sodišča,
- zalotitev nevarnega osumljenca pri kaznivem dejanju, zasledovanje, vstop v stanovanje in druge prostore z uporabo sile, izvedba hišne preiskave in zaseg predmetov,
- izvedba hišne preiskave na podlagi odredbe sodišča pri osumljencu kaznivega dejanja,
- izvedba hišne preiskave na podlagi odredbe sodišča pri osebi, ki ni osumljenec kaznivega dejanja.

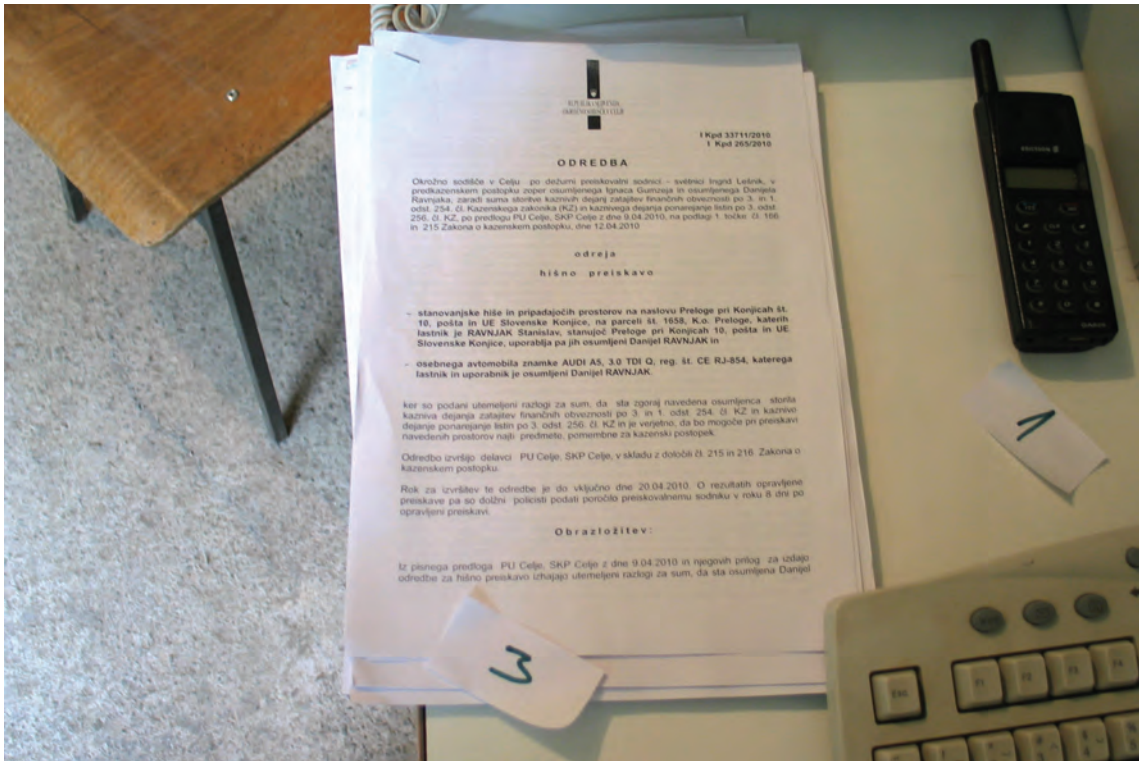

I Kpd 33711/2010
1 Kpd 265/2010

ODREDBA

Okrožno sodišče v Celju po dežurni preiskovalni sodnici - svetnici Ingrid Leštnik, v predkazenskem postopku zoper osumljenega Ignaca Gumzeja in osumljenega Danijela Ravnjaka, zaradi suma storitve kaznivih dejanj zatajitev finančnih obveznosti po 3. in 1. odst. 254. čl. Kazenskega zakonika (KZ) in kaznivega dejanja ponarejanje listin po 3. odst. 256. čl. KZ, po predlogu PU Celje, SKP Celje z dne 9.04.2010, na podlagi 1. točke čl. 166. in 215 Zakona o kazenskem postopku, dne 12.04.2010

odreja

hišno preiskavo

- **stanovanjske hiše in pripadajočih prostorov na naslovu Preloge pri Konjicah št. 10, pošta in UE Slovenske Konjice, na parceli št. 1658, K.o. Preloge, katerih lastnik je RAVNJAK Stanislav, stanujoč Preloge pri Konjicah 10, pošta in UE Slovenske Konjice, uporabija pa jih osumljeni Danijel RAVNJAK in**
- **osebnega avtomobila znamke AUDI A5, 3.0 TDI Q, reg. št. CE RJ-854, katerega lastnik in uporabnik je osumljeni Danijel RAVNJAK.**

ker so podani utemeljeni razlogi za sum, da sta zgoraj navedena osumljenca storila kaznivo dejanja zatajitev finančnih obveznosti po 3. in 1. odst. 254. čl. KZ in kaznivo dejanje ponarejanje listin po 3. odst. 256. čl. KZ in je verjetno, da bo mogoče pri preiskavi navedenih prostorov najti predmete, pomembne za kazenski postopek.

Odredbo izvršijo delavci PU Celje, SKP Celje, v skladu z določili čl. 215 in 216. Zakona o kazenskem postopku.

Rok za izvršitev te odredbe je do vključno dne 20.04.2010. O rezultatih opravljene preiskave pa so dolžni policisti podati poročilo preiskovalnemu sodniku v roku 8 dni po opravljeni preiskavi.

Obrazložitev:

Iz pisnega predloga PU Celje, SKP Celje z dne 9.04.2010 in njegovih prilog za izdajo odredbe za hišno preiskavo izhajajo utemeljeni razlogi za sum, da sta osumljena Danijel

Obstaja predpisani postopek za zaseg mobilnega telefona in drugih elektronskih naprav.

V zadnjih letih se tudi v Sloveniji poleg kaznivih dejanj s področja korupcije ali celo v steku z njimi pospešeno razvija posebna oblika kriminalitete, tj. gospodarska kriminaliteta. Preiskovanje te oblike kriminalitete ima posebnosti, ki so značilne samo za to področje dela. Enako velja za preiskovanje računalniške kriminalitete, ki je s širjenjem in povezanostjo svetovnega spleta po vsem svetu čedalje razsežnejša. Policija je na no-

Fascikli s poslovnimi listinami, računalnik in shranjevalni mediji so glavne tarče pri preiskovanju gospodarske kriminalitete.

vejše oblike kriminalitete ustrezno pripravljena in ima ustanovljene posebne oddelke s posebno izobraženimi preiskovalci za boj proti tovrstnim oblikam kriminalitete.

Ne glede na dejstvo, da se bo le nekaj tečajnikov pozneje med delom usmerilo oziroma specializiralo za preiskovanje gospodarske, koruptivne ali računalniške kriminalitete, se vsi usposobijo tudi za:

- posebnosti zasega poslovnih listin in zavarovanja računalnikov, njegovih delov oziroma vseh elektronskih naprav,
- praktično izvajanje hišnih preiskav v poslovnem prostoru, avtomobilu, bančnem sefu ali stanovanju,
- posebnosti pri pripravi dokumentacije za opravljanje preiskovalnih dejanj s področja gospodarske kriminalitete,
- posebnosti pri izvajanju finančnih preiskav, in sicer tako po Zakonu o kazenskem postopku kot tudi po Zakonu o odvzemu premoženja nezakonitega izvora.

Jože Senica je namestnik generalne direktorice policije. V svoji karieri je vrsto let delal v kriminalistični policiji, kjer je prehodil stopničke od kriminalista do vodje skupine, vodje oddelka in vodje Sektorja kriminalistične policije na Policijski upravi Celje, deset let pa je bil tudi kriminalistični inštruktor. O kriminalističnem tečaju je povedal naslednje: »S praktičnim delom kriminalističnega tečaja sem se srečal na začetku svoje kriminalistične poti kot udeleženec, takrat še kot mlajši kriminalist v skupini za mladoletniško kriminaliteto. Znanje, ki sem ga pridobil na tečaju, ni bilo le osnova za nadaljnje delo, temveč ga s pridom uporabljam še danes. Zagotovo je kriminalistični tečaj ena izmed najboljših oblik izobraževanja v Policiji, saj se z vsebinami teoretičnega in praktičnega dela spretno dopolnjujejo udeleženci z več ali manj predhodnimi operativnimi izkušnjami. Čeprav je bila na začetku kariere moja največja želja postati kriminalist, mi je bilo povabilo postati kriminalistični inštruktor v posebno čast. Ne samo da sem imel možnost spoznavati in deliti izkušnje z novimi kriminalistkami in kriminalisti ter kolegi inštruktorji, ampak sem se med pripravami na tečaj, predvsem pa med njim, tudi sam veliko naučil. Posebno vesel sem, da na terenu še vedno srečujem udeležence tečaja, in tudi s kolegi inštruktorji se vsakoletno videvamo na tradicionalnih srečanjih. Želim si, da bi bil kriminalistični tečaj še naprej temeljno, predvsem pa obvezno usposabljanje, ki ga mora opraviti vsak kriminalist. Zagotovo bo glede na nove, sodobne oblike kriminalitete poleg dodajanja novih vsebin treba ponovno vzpostaviti tudi nadaljevalne oblike tečaja, kakršne smo že imeli v preteklosti. Malo za šalo, malo zares, sicer pa se nikoli ne ve – z veseljem bom za ta namen odmzrnil svoje inštruktorstvo.«

SODELOVANJE DRUGIH ENOT POLICIJE NA KRIMINALISTIČNEM TEČAJU

Praktični del kriminalističnega tečaja je tudi priložnost, da se tečajniki seznanijo z različnimi specialnimi znanji in zmožnostmi, ki jih premore slovenska policija, in priložnost za pripadnike teh specialnosti, da vadijo, preizkusijo nove metode in svoje znanje usklajujejo z delom policistov in kriminalistov na terenu.

Inštruktorji z Oddelka za šolanje službenih psov Policijske akademije so policijske štirinožne prijatelje tako dobro izurili, da ti brez težav na katerem koli terenu iščejo sledi krvi in sperme, nekateri psi pa so izurjeni tudi za iskanje in nakazovanje posameznih sledi na kraju požara ter za iskanje trupel. Zaradi tega so psi zelo uporabni pri opravljanju ogledov krajev hujših kaznivih dejanj, saj z najmanjšim možnim uničenjem sledi najdejo še tako skrite dokaze, uporabne za poznejše postopke na sodiščih. Službeni psi so izurjeni tudi za iskanje strelnega orožja ali delov orožja, eksploziva in prepovedanih drog ter za iskanje, zasledovanje in odkrivanje oseb tako v naravi kot tudi v zaprtih pro-

Andrej Muhvič, višji policijski inšpektor in dolgoletni inštruktor Oddelka za šolanje službenih psov na Policijski akademiji, je o tečaju povedal naslednje: »Kriminalistični tečaj je ena izmed najboljših priložnosti, da specialistične pse po šolanju preizkusimo pred njihovim odhodom na teren, hkrati pa je tudi idealna priložnost, da preizkusimo nove taktike in prijeme pri njihovem šolanju.«

storih, prevoznih sredstvih ali drugih prostorih in redno sodelujejo pri opravljanju hišnih preiskav ter izvajanju protiterorističnih pregledov in drugih preiskav ali pregledov. Pri izvajanju različnih aktivnosti in različni usposobljenosti so specialistični službeni psi skupaj s svojimi vodniki nepogrešljiv del kriminalističnih preiskav.

Psička Oli ob zaznavi obstane na mestu in tako nakaže sled krvi.

Kriminalistično delo ni samo pisarniško, temveč predvsem terensko delo, zato sta tečajnikom omogočena spoznavanje in preizkus hitrega premikanja po terenu. Največ

Pričakovanje pred vzletom helikopterja

navdušenja povzroči prilet policijskega helikopterja Letalske policijske enote v Gotenico. Med tečajniki je mogoče opaziti kar nekaj neučakanosti, ko se po pristanku enote najprej seznanijo z možnostmi uporabe helikopterja za kriminalistične operativne namene. Nato lahko končno sami preizkusijo varno vkrcavanje in izkrcavanje iz helikopterja na trdnih tleh po pristanku in tudi med njegovim delovanjem v zraku, izkušeni piloti pa jih vmes popeljejo nad krošnjami mogočnih gozdov po Kočevski dolini.

Tečajniki preizkusijo varno vkrcavanje in izkrcavanje helikopterja med njegovim delovanjem.

Da pričakovanja prihodnjih kriminalistov ostanejo realna, se morajo preizkusiti v spretnostni oziroma praktični vožnji motornih vozil, kar jim omogočijo inštruktorji varne vožnje iz Centra za varnost in zaščito. Ti najprej predstavijo teoretična izhodišča za upo-

Vožnja terenskega vozila po brezpotjih težko prehodnih gozdov

Nekdaj nepogrešljiva terenska vozila znamke Puch so v zadnjih letih nadomestila vozila znamke Toyota in Nissan.

rabo terenskih vozil, nato pa se tečajniki pod njihovim strogim nadzorom preizkusijo v praktični vožnji po gozdnih poteh, vlakah in brezpotjih težko prehodnih gozdov v okolici Gotenice. Taka vožnja vsakemu tečajniku močno pospeši srčni utrip.

Pripadniki Specialne enote policije se poleg neposrednega operativnega delovanja ukvarjajo z vrsto različnih specialnosti; v kriminalistični policiji najpogosteje sodelujejo z bombnimi tehniki, jamarji in potapljači. Naj gre za iskanje in reševanje pogrešane osebe na zahtevnem terenu, iskanje morebitnega trupla umorjenega v jezeru, reki ali vodnjaku, iskanje predmetov in sledi kaznivega dejanja na neprehodnem in nevarnem območju – neizogibno potrebni so tudi pri opravljanju ogleda kraja najdbe trupla v vodi ali pod skalnim previsom, pri čemer so usposobljeni tudi za pregled in dokumentiranje sicer skoraj nedostopnega kraja.

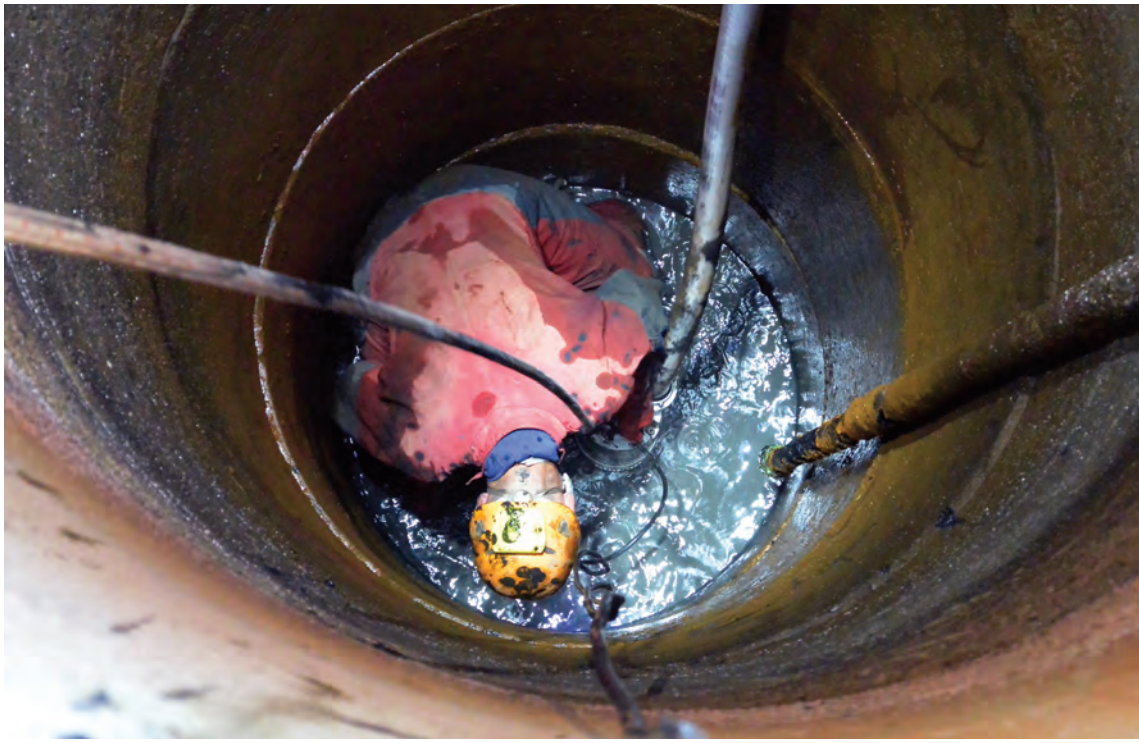

Specialec – jamar v okolici Murske Sobote v zapuščenem vodnjaku išče ostanke trupla pogrešane osebe.

Poleg samega izvajanja načina in izvedbe postopkov so pripadniki Specialne enote vedno pripravljeni pokazati in razložiti svoje postopke in način ter namen uporabe posebne opreme, ki jo uporabljajo pri svojem delu.

Predstavitev plezalne opreme specialcev – jamarjev

Specialci so vedno pripravljeni pokazati in razložiti svoje postopke in način uporabe posebne opreme.

Specialno kombinirano vozilo z opremo potapljačev

Strokovnjaki Nacionalnega forenzičnega laboratorija so zaradi značilnosti in potreb dela še vedno tesno povezani s kriminalistično policijo, iz katere pravzaprav tudi izhajajo še iz časov, ko so bili še uslužbenci Centra za kriminalističnotehnične preiskave. Nacionalni forenzični laboratorij poleg opravljanja preiskav z različnih področij skrbi tudi za usposabljanja in strokovno pravilno ravnanje z vzorci za opravljanje preiskav. V zahtevnih primerih strokovnjaki iz Nacionalnega forenzičnega laboratorija sodelujejo pri ogledih krajev najhujših kaznivih dejanj in zahtevnih hišnih preiskavah ter vodijo postopke za ugotavljanje identitete oseb in žrtev množičnih nesreč. Strokovnjaki lahko preiskovalcem na terenu tudi neposredno pomagajo s svojim znanjem in izkušnjami na različnih področjih v svojih akreditiranih laboratorijih za fizikalne, biološke in kemijske preiskave, za daktiloskopijo in za preiskave dokumentov.

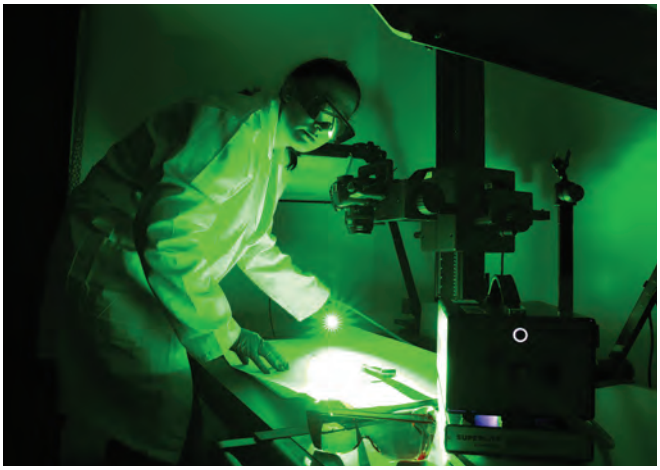

Fotografiranje s pomočjo forenzičnega svetlobnega vira

Streljanje s kratkocevnim orožjem na strelišču na Mrzlem studencu.

INŠTRUKTOR
INSTRUKTOR

INŠTRUKTOR
INŠTRUKTOR
INŠTRUKTOR
INŠTRUKTOR

Streljanje z dolgocevnim orožjem na strelišču na Mrzlem studencu.

Tečajniki morajo na tečaju opraviti tudi preizkus znanja iz uporabe strelnega orožja. To opravijo pod strogim nadzorom inštruktorjev Mobilnih kriminalističnih oddelkov. Streljanje se na strelišču na Mrzlem studencu izvede s pištolo in avtomatsko puško ter s šiberno premopotezno puško (tako imenovano šrotarico). Sledi še dejanski preizkus spretnosti uporabe orožja v igranih primerih oziroma v realističnem usposabljanju, imenovanem simunition. Gre za uporabo streliva z barvnim polnjenjem v igranem dogajanju oziroma igranih policijskih postopkih, ki natančno pokaže mesto zadetka ob srečanju s pravim oziroma živim napadalcem – in v tem primeru ne gre samo za obris osebe na kartonski tarči.

Za streljanje se uporablja avtomatska puška.

Kriminalistični inštruktor **Damjan Miklič** je kot višji kriminalistični inšpektor zaposlen na Upravi kriminalistične policije in je strokovnjak z dolgoletnimi izkušnjami na področju preiskovanja krvnih in seksualnih deliktov ter pogrešanih oseb. O kriminalističnem tečaju je povedal naslednje: »Kriminalistični tečaj je osnovna oblika usposabljanja kriminalistov in jim da splošno in dobro osnovo za delo v kriminalistični policiji. Kljub temu se je tudi pozneje treba nenehno izobraževati in nadgrajevati svoje znanje z izkušnjami, predvsem v posameznih specialnostih, v katerih kriminalisti pozneje opravljajo svoje vsakodnevno delo. Dober kriminalist mora pri preiskovanju uporabljati svoje znanje in zdrav razum ter poslušati svoj notranji glas oziroma občutek, ki naj bo odmev dobrih in bogatih kriminalističnih izkušenj.«

PREISKOVANJE SAMOMOROV, NEZGODNIH SMRTI, DRUGIH PRIMEROV SUMLJIVIH SMRTI IN DELOVNIH NEZGOD

Reško jezero ob Kočevski Reki je nastalo ob umetni zajezitvi kraške ponikalnice Reškega potoka. V jezeru so različne vrste rib, poleg njih pa se ob jezeru zadržujejo race, čaplje in kormorani ter občasno tudi eden najredkejših orlov v Sloveniji – orel belorepec. Jezero

Reško jezero ob Kočevski Reki je nastalo ob umetni zajezitvi kraške ponikalnice Reški potok.

Za en dan se okolica prijetnega in mirnega Reškega jezera spremeni v grozljiva prizorišča smrti.«

je obkroženo z gostimi gozdovi Goteniškega Snežnika, ki se vzpenja visoko nad njim in katerega vrhovi mogočnih smrek se odslikavajo na površini vode in dajejo zavetje vodnemu in obvodnemu življu.

Kraj najdbe trupla ni vedno lahko dostopen.

Za en sam dan v letu se ta prečudovita in neokrnjena narava, katere dostojanstveni molk le občasno prekinejo zvoki šumenja listov in vej dreves ter posamično oglašanje ptic, spremeni v grozljiva prizorišča smrti, kakršna po navadi v svojih kriminalnih romanih opisujeta Agatha Christie ali Tadej Golob.

Preiskovanje sumljivih ali nezgodnih smrti, samomorov in drugih dogodkov s smrtno posledico je eno izmed najzahtevnejših in najpomembnejših opravil kriminalističnega preiskovanja, in to ne samo zato, ker je človekovo življenje nedotakljivo po ustavnih določilih, temveč tudi zato, ker je treba hitro, skrbno in učinkovito preiskovati kazniva dejanja, storjena zoper osebo, njeno telo in zdravje. Hitro, osredotočeno in skrbno preiskovalno delo je treba zagotavljati tem učinkoviteje, kolikor težje je kaznivo dejanje.

Osnova in začetek vsakega preiskovanja sumljive smrti je najdba trupla, kraj najdbe pa je tudi izhodišče kriminalističnega preiskovanja. Ta kraj je prvi, neposreden in najpomembnejši izvor informacij, zelo veliko informacij v obliki sledi in poškodb pa dobimo tudi na samem truplu. V preiskavi je treba ves čas razmišljati o tem, da so pojavne oblike samomorov, nenadnih in nezgodnih ter drugih sumljivih smrti pogosto podobne ali celo identične tistim pri umorih. Vse nasilne smrti nimajo znakov kaznivega dejanja, vendar tega ob najdbi trupla ne vemo in moramo opraviti kriminalistično preiskavo, kot da gre za umor.

»Ob 9.00 je bil operativno-komunikacijski center po telefonu obveščen, da je lovec na travniku ob Reškem jezeru v bližini Kočevske Reke našel mrtvega mlajšega moškega. Moški je sedel ob drevesu, s hrbtom je bil naslonjen na drevo in iz levih senc mu je tekla kri. V bližini trupla je ležala pištola.«

Pred začetkom opravljanja ogleda se je treba dogovoriti o izvajanju nalog.

Kraj najdbe trupla je prvi, neposreden in najpomembnejši izvor informacij za kriminalističnega preiskovalca.

Po uvodnem predavanju s področja preiskovanja sumljivih in nezgodnih smrti, samomorov in delovnih nezgod je vsaka skupina tečajnikov poslana na praktično opravljanje ogleda kraja najdbe trupla, pri čemer se vsaka ukvarja s svojim primerom sumljive smrti, ti primeri pa se medsebojno razlikujejo. Kriminalistični inštruktorji pripravijo oziroma priredijo različne kraje najdenih trupel z različnimi načini sumljivih smrti, ki so najpogostejši v kriminalistični praksi.

Prva skupina se mora spopasti z najdbo trupla mlajše ženske, ki na vrvi visi z drevesa ob Reškem jezeru. Samomor z obešanjem je že dolgo najpogostejši način samomora v Sloveniji, in to najverjetneje zato, ker je hiter, učinkovit in neboleč in ker so sredstva za njegovo izvedbo lahko dostopna. Tečajniki so pri opravljanju ogleda kraja najdbe pozorni na sam položaj trupla, predmete okoli njega, sredstvo izvedbe samomora ter način priprave in posledično uporabe tega sredstva.

Druga skupina mora opraviti ogled kraja najdbe trupla ustreljenega moškega. Posebnost tovrstnega ogleda je najdba strelnega orožja ter tulcev in krogel naboja. Pri opravljanju ogleda se tečajniki spoznajo z metodiko in tehniko ugotavljanja smeri strela, ugotavljanjem razdalje med orožjem in truplom, načinom iskanja tulcev in krogel, posebnostmi uporabe strelnega orožja, značilnimi poškodbami na truplu ter predvsem s tem, katere poškodbe so značilne za samomor in katere za umor. Naučiti se morajo tudi, s katerih delov trupla oziroma oblačil in kako se odvzamejo brisi smodniških plinov.

Naloga tretje skupine je ugotavljati dejstva in okoliščine najdenega trupla mlajše ženske, ki ima okoli nadlahti roke prevezano gumijasto prevezo, na tleh poleg nje pa leži uporabljena injekcijska igla. Predoziranje (oziroma overdose) je še vedno eden izmed pogostih vzrokov smrti med uživalci prepovedanih drog, zlasti sočasna uporaba različ-

Opravljanje ogleda kraja najdbe ustreljenega moškega

nih drog oziroma kombiniranje drog z zdravili ali alkoholom pa močno poveča nevarnost predoziranja in smrti. Na krajih se iščejo sledi prepovedanih drog, zdravil in drugih snovi, na truplu se iščejo sledovi vnosa drog ali drugih snovi in v poznejših razgovorih se preverja možnost dostopa pokojnega do zdravil ali morebitnih strupov, ki so povzročili smrt.

Opravljanje ogleda kraja najdene mrtve osebe s sumom predoziranja

Četrti skupini morajo priskočiti na pomoč potapljači Specialne enote, saj jih je naključni sprehajalec obvestil, da je videl neznano osebo, ki je skočila v Reško jezero in ni priplavala na površje. Potapljači opravijo potop in truplo po najdbi v vodi dokumentirajo z videoposnetkom in šele nato izvlečejo na površje oziroma na breg jezera. Značilnosti ogleda najdenega utopljenca so predvsem ugotavljanje identitete trupla, saj v veliko primerih na truplu nastopijo tako mrliške spremembe kot spremembe zaradi delovanja vode in živali v vodi. Najprej ugotavljamo, ali gre res za utopitev, in ne za kakšen drug

Specialci – potapljači s podvodno kamero dokumentirajo dejanski kraj najdbe utopljenca.

Opravljanje ogleda kraja najdbe utopljene osebe

vzrok smrti, potem pa ugotavljamo, ali je to posledica samomora, nesreče ali umora. Na kraju se ugotavlja, kako dolgo je truplo plavalo v vodi, koliko časa je minilo od smrti in kakšen je tok vode, išče pa se tudi kraj, kjer je oseba vstopila ali padla v vodo.

Naslednji primer: na travniku oziroma na bregu ob makadamski poti, ki vodi do jezera, pod lesenim drogom z električno napeljavo leži truplo moškega, oblečeno v delovni kombinezon. Na lesenem drogu sta ostali plezalki, pod njim pa je škatla z orodjem.

Opravljanje ogleda kraja najdbe trupla s sumom udara elektrike

Naloga pete skupine je ugotoviti, kako je prišlo do smrti moškega: ali je vzrok udar elektrike ali morebiti padec z višine. Ker je pokojni električar iz lokalnega elektropodjetja, je treba ugotavljati, ali gre za delovno nezgodo, kakšne vrste zaščitnih ukrepov je oseba izvajala in ali je uporabljala zaščitno opremo. Ugotavljati je treba tudi, ali je bila oseba usposobljena za to delo in še vrsto drugih podrobnosti glede varnosti in zdravja pri delu.

Nedaleč stran od prejšnje skupine je na travniku ob cesti oziroma ograji pašnika parkiran osebni avtomobil, ki ima skozi šipo zadnjih levih vrat iz izpušne cevi napeljano plastično cev, zgornji del šipe pa je zatesnjen s širšim izolirnim trakom. Tečajniki iz šeste skupine preiskujejo sum samomora z ogljikovim monoksidom. Za tovrstne smrti z za-

Opravljanje ogleda kraja najdbe trupla s sumom zastrupitve z ogljikovim monoksidom

strupitvijo je značilna rožnata barva kože. Seveda je kljub jasnim znakom suma samomora pri ogledu treba opraviti vse potrebne aktivnosti, da se izključi morebitno kaznivo dejanje umora in se razjasnijo vse okoliščine samomora.

Sedma skupina dela pod večjim drevesom z zelo košato krošnjo in išče ostanke trupla na tleh in po vejah krošnje nad njimi. Samorazstrelitev oziroma uporaba eksplozivnih

Opravljanje ogleda kraja najdbe trupla s sumom razstrelitve

Opravljanje ogleda kraja najdbe trupla s sumom padca z višine

teles sicer ni pogosta v slovenski kriminalistični praksi, še posebno ne v smislu terorističnega dejanja, vendar se tečajniki kljub temu naučijo obravnavati tako dejanje, sploh glede samozaščite in izvajanja ukrepov protibombne zaščite.

Reški potok je zajezen z betonskim jezom, zaradi česar je nastalo Reško jezero. Jez ima sicer železno varnostno ograjo, vendar kljub temu deset metrov pod njo na velikih kamnih leži truplo moškega. Osma skupina se ukvarja z vprašanjem, ali je prišlo do nesreče zdrsa pri prečkanju jeza, ali je pokojni opravljal kakšno delo na jezu ali pa ga je morebiti kdo potisnil z vrha jeza. Njihovo delo ni preprosto, saj je v primeru padca ali skoka z višine zelo težko razlikovati med vzroki padca oziroma ugotavljati okoliščine med umorom in nezgodo ali samomorom. Ravno zaradi tega je kakovostna kriminalistična preiskava v takih primerih še pomembnejša.

Celotni vaji ves čas prisostvuje strokovnjak Inštituta za sodno medicino v Ljubljani, ki tečajnikom pri opravljanju ogleda kraja najdbe trupla praktično predstavi in prikaže naloge in opravila mrliškega preglednika in z vidika sodne medicine opozori tudi na druge posebnosti praktičnega preiskovanja sumljivih smrti. Izvedenec sodne medicine tečajnikom opiše razlike med belo in vijoličasto-rdeče obarvano kožo obešenca ter razloži, kaj so kontuzijske značke pri udaru elektrike in kako ugotavljajo smer potovanja izstrelka skozi telo pri strelnih ranah, ali ima utopljena oseba v pljučih zrak ali vodo, kakšne značilnosti ima strangulacijska brazda, katere so značilne strelne poškodbe na truplu in podobno, predstavi pa tudi sodnomedicinske načine identifikacije neznanega trupla. Poleg identifikacije mrliški preglednik na samem kraju ugotavlja čas, način in vzrok smrti ter išče sledi in poškodbe na truplu, svoje delo pa potem nadaljuje z opravljanjem obdukcije v prostorih Inštituta za sodno medicino.

Vaji ves čas prisostvuje izvedenec Inštituta za sodno medicino v Ljubljani.

Kriminalističnim inštruktorjem je zelo pomembno, da se tečajniki s praktičnimi vajami naučijo, da morajo biti pri obravnavi krvnih deliktov postopki kriminalistov prežeti s še posebno človeškim odnosom, sploh ko gre za stike s člani družine in drugimi sorodniki ter prijatelji žrtev. V obravnavi takih primerov obstajajo meje, ki jih kriminalisti nikoli ne smejo prestopiti, na primer brezčutna obravnava, nepotrebna uradnost, pedantnost in birokratiziranje.

Mag. Bećir Kečanović, magister ustavnega prava z izkušnjami na področju kriminalističnega spoznavnega procesa in preiskovanja ter nekdanji kriminalistični inštruktor in nekdanji vodja kriminalističnega tečaja, je o tečaju povedal naslednje: »Kriminalistični tečaj je jedro in osnova kriminalističnega izročila. Ko se spominjam svojega prihoda v inštruktorske vrste, vedno pomislim na Googlovega učenjaka z rekom *stati na ramenih velikanov*. Stati je namreč treba predvsem na generaciji tistih velikanov, ki so tlakovali pot našemu kriminalističnemu izročilu.«

Kriminalistični inštruktor **Marko Povše** je višji kriminalistični inšpektor v Nacionalnem preiskovalnem uradu znotraj Uprave kriminalistične policije in strokovnjak z dolgoletnimi izkušnjami na področju preiskovanja krvnih in seksualnih deliktov. O kriminalističnem tečaju je povedal naslednje: »Pri izvajanju programa kriminalističnega tečaja sta pomembna tako teoretični kot praktični del, pri čemer je praktični del nadgradnja teoretičnega dela. Program celotnega tečaja je treba vedno znova izboljševati in prilagajati sodobnim razmeram v družbi. K izboljšanju bi nedvomno pripomogla tudi zagotovitev stalnih prostorov za izvajanje praktičnih vaj tečajnikov, ki bi morali biti dejansko popolnoma opremljeni in bi tako lahko bolj realistično priredili kraj dejanja oziroma opravljanja ogleda.«

PRAKTIČNI PRIMER: OBOROŽENI ROP POŠTE

Eden izmed vrhuncev kriminalističnega tečaja je izvedba zelo zahtevne celodnevne vaje Oboroženi rop pošte, ki traja od zgodnjih jutranjih do poznih večernih ur in poteka na ožjem in širšem območju vasi Gotenica oziroma v njeni okolici. Vaja je organizirana tako, da v njej hkrati sodelujejo vsi tečajniki. Ti so razdeljeni oziroma igrajo različne vloge iz različnih služb in specialnosti policije – tako kot to poteka tudi dejansko v realni situaciji.

Dva roparja sta z avtomatskim orožjem oropala pošto v Gotenici.

Opravljanje ogleda najdbe ženskega trupla na kraju priprav na izvedbo ropa

Namen vaje je, da se v povezanem, a časovno prilagojenem dogajanju prikaže skupek in celoten obseg kriminalističnih opravil, ki jih je treba opraviti v primeru hujšega kaznivega dejanja, kot je umor, oboroženi rop ali ugrabitev, pa tudi v primeru terorističnega in drugega hujšega dejanja. Tečajniki morajo med vajo spoznati pomembnost povezovanja, izmenjave informacij in medsebojne pomoči. V Policiji je veliko raznovrstnih služb in prav vsaka mora prispevati svoj del, da se lahko doseže končni učinek. V konkretnem primeru je cilj prijetje nevarnih in oboroženih storilcev kaznivih dejanj ter pravilno zavarovanje sledi in dokazov za dejanje.

Enega izmed roparjev najdejo mrtvega v gozdu.

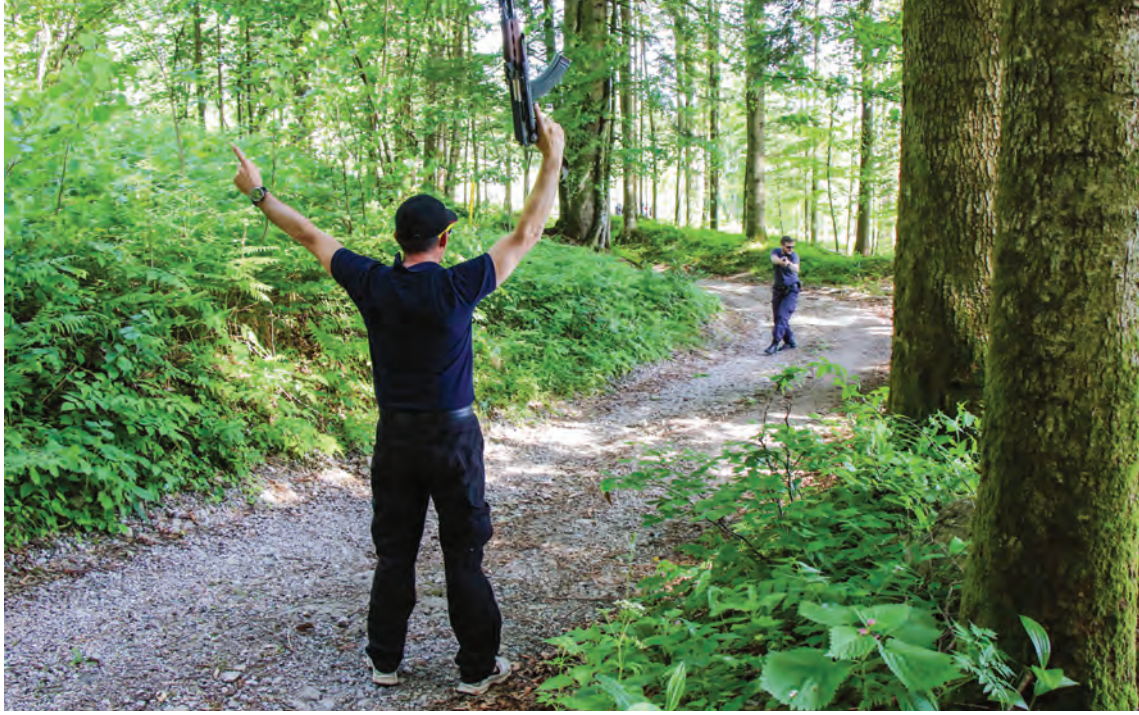

Tečajniki po uspešnem sledenju službenega psa postavijo zasedo in v gozdu ujamejo enega izmed roparjev.

Skrb in dejavnosti kriminalističnih inštruktorjev za pripravo in izvedbo te vaje se začnejo že nekaj mesecev pred kriminalističnim tečajem, saj vaja Oboroženi rop pošte zahteva mnogo usklajevanja in skrbnega načrtovanja vsake najmanjše podrobnosti poteka dogodka. Pripraviti jo je treba tako, da ena sled vodi k drugi in ena informacija primere poveže med seboj z drugimi informacijami, ki jih morajo tečajniki pridobiti sami in si jih tudi medsebojno izmenjati ter tako preiskovati in preiskati (sicer na prvi pogled) nepovezane primere.

Celotna vaja se posname, zaradi lažje izvedbe in samega dela tečajnikov pa je predviden sekvenčni potek vaje s točno določenimi časovnimi intervali.

Nekdanji kriminalistični inštruktor **Ljubo Pirkovič** je že upokojen, zaposlen pa je bil na Upravi kriminalistične policije. O kriminalističnem tečaju je povedal naslednje: »Kot inštruktor na kriminalističnih tečajih sem začel delati leta 1993, sodeloval pa sem vse do leta 2010. Še po upokojitvi sem sodeloval in prenašal potrebno znanje mlajšim kolegom inštruktorjem in tečajnikom. Na začetku smo imeli zelo malo sredstev za markiranje posameznih krajev dejanj. Veliko različnih predmetov, namenjenih prirejanju krajev kaznivih dejanj, smo sami prinesli z doma in se najverjetneje še vedno uporabljajo za te namene.«

Drugi ropar je bil po obvestilu občana izsleden in prijet v naselju.

Sobotni dan se začne zgodaj zjutraj, ko vsi tečajniki polni pričakovanja čakajo na začetek dogajanja. Ta čas se izkoristi za pregled in dopolnitev opreme ter preverjanje sredstev zvez in vozil, nekateri posamezniki pa medtem že odhajajo na izhodiščna mesta za vajo. Med tečajniki navadno poteka pritajen pogovor o tem, kakšne naloge imajo na vaji. Naenkrat pa rezek glas iz radijske zveze poseže v mirno jutro in preglasi tečajnike: »Policija, policija … Pri pošti se sliši streljanje …«

Iskanje in zavarovanje sledi v okolici objekta pošte

Zdaj se delo zares začne. Prvi se odzove operativno-komunikacijski center in na kraj nemudoma pošlje policijske patrulje, da preverijo prijavo in dogajanje ter zavarujejo kraj dejanja. Po zbranih prvih obvestilih in v primeru, da se pravilno pridobi opis storilcev in njihovega vozila, je treba obveščati vse patrulje na terenu, da se postavijo zapore cest in organizira zasledovanje storilcev. Ker patrulja na kraju ugotovi, da je prišlo do oboroženega ropa pošte, v katerem

»Operativno-komunikacijski center je po telefonu obveščen, da je v kraju Gotenica mimoidoči opazil dva oborožena in zamaskirana moška, ki sta vstopila v prostore pošte. Iz nje so se nato slišali streli. Eden izmed roparjev je streljal tudi proti priči pred pošto, ki je takoj pobegnila in se zdaj skriva nekje za hišo.«

Po opravljenem zavarovanju na kraj prihaja ogledna skupina.

je eden izmed roparjev umoril uslužbenca pošte in odnesel večjo količino denarja, drugi pa streljal proti priči ropa, je treba vključiti in na kraj poslati ogledno skupino kriminalistov.

Ko se nervozno dogajanje na kraju ropa končno umiri in delavci v operativno-komunikacijskem centru, ogledniki in tudi drugi zavzeto opravljajo svoje delo (kar je mogoče

V operativno-komunikacijskem centru budno spremljajo dogajanje in ekipe obveščajo o vseh aktivnostih glede oboroženega ropa.

zaznati tudi po nekajminutni tišini v radijskih zvezah), se dogajanje znova razburka, saj je drug občan opazil vozilo roparjev na drugem koncu vasi.

Kriminalistični inštruktorji so za ves dan predvideli različne med seboj prepletene dejavnosti za izsleditev roparjev, ki tečajnikom ne dopuščajo veliko prostega časa. Te de-

Službeni pes na kraju najde izstreljene tulce, ki bodo dokaz v poznejših postopkih.

S pričo je izdelana računalniško sestavljena slika roparja oziroma tako imenovani fotorobot.

S prijetim osumljencem je opravljeno poligrafsko testiranje.

Najdeno vozilo roparjev, prestreljeno na zadnji levi strani

Zavarovanje kontaktnih mikrosledi na sedežih vozila roparjev

javnosti so zasledovanje vozila roparjev in nato oboroženi napad roparjev na policijsko vozilo, opravljanje preiskave terena, zasledovanje oboroženega storilca s službenim psom policije, postavljanje policijske zasede, prijetje oboroženega in nevarnega storilca, opravljanje ogledov krajev najdb zapuščenih vozil roparjev, njihovega orožja in drugih predmetov v povezavi z roparjema ter še veliko drugega z namenom, da tečajniki spoznajo širino kriminalističnega dela.

V vaji sodelujejo tudi policijski štirinožni prijatelji, ki so ravno tako izurjeni vsak v svoji specialnosti; nekateri zasledujejo storilce kaznivih dejanj po terenu, nekateri iščejo sledi krvi ali trupla, nekateri pa iščejo orožje, tulce ali sledi smodniških plinov. Kot posebnost sta na koncu vaje predvideni tudi praktična uporaba poligrafa in izdelava računalniško sestavljene slike (fotorobota).

Na koncu dneva sledi skupna analiza opravljenega dela s pregledom posnetega videogradiva. Šele takrat tečajniki prvič vidijo končni rezultat svojega dela in glede na svoja posamezna opravila na krajih tudi pomen sodelovanja in medsebojnega obveščanja. Vsak tečajnik je pristavil svoj delček v mozaiku kriminalistične preiskave hudih kaznivih dejanj in brez njegove pomoči podoba ne bi bila popolna. Šele ko so vsi delčki na svojem mestu, lahko vsi pogledajo in prepoznajo celotno sliko oziroma uspešno rešen kriminalistični primer.

Kriminalistični inštruktor **Damjan Apollonio** je višji kriminalistični inšpektor, zaposlen kot vodja Oddelka za organizirano kriminaliteto znotraj Sektorja kriminalistične policije na Policijski upravi Koper. Je strokovnjak z dolgoletnimi izkušnjami na področju preiskovanja vseh oblik organizirane kriminalitete in izvajanja prikritih preiskovalnih ukrepov, poleg tega pa je predavatelj na raznih seminarjih in usposabljanjih za policiste, kriminaliste, tožilce in sodnike v Sloveniji in tujini ter avtor različnih strokovnih člankov. O kriminalističnem tečaju je povedal naslednje: »Organizirani kriminal je za Slovenijo in nasploh za vse države sveta največja nevarnost ogrožanja v sedanjem in prihodnjem času. Denar, ki ga zaslužijo organizirane kriminalne organizacije, že presega proračune nekaterih držav. Prav preiskave kaznivih dejanj s področja organizirane kriminalitete, kot so trgovina s prepovedanimi drogami, trgovina z orožjem, trgovina z ljudmi, tihotapljenje ljudi, zloraba prostitucije, tihotapstvo, izsiljevanje, izterjevanje dolgov, ponarejanje denarja, ekstremizem in terorizem, zahtevajo posebno znanje, kriminalistični tečaj pa prispeva k temu, da tečajniki spoznajo osnove taktike in metodike preiskovanja tovrstne kriminalitete.«

KRIMINALISTIČNO PREISKOVANJE S PRIKRITIMI PREISKOVALNIMI UKREPI

Organizirana kriminaliteta je ena izmed najhujših groženj sodobni družbi, še posebno v povezavi s korupcijo in oblastjo. Poleg prvotnih oblik organiziranega kriminala, kot so tihotapljenje in izkoriščanje ljudi, prostitucija, igre na srečo, trgovina z ljudmi, otroki in človeškimi organi, so se pozneje dejavnosti glede na potrebe (ponudbo in povpraševanje) razširile še na preprodajo prepovedanih drog in orožja, krajo umetnin ter tatvine avtomobilov. V zadnjem času v ospredje čedalje bolj prihajata okoljevarstveni in finančni kriminal kot posebni obliki organizirane kriminalitete.

Proti posebnim kriminalnim dejavnostim se je težko boriti s klasičnim kriminalističnim preiskovanjem, zato se za preiskovanje tovrstnih kaznivih dejanj uporabljajo prikriti preiskovalni ukrepi, ki so v posameznih primerih uporabni tudi pri preiskovanju drugih kaznivih dejanj na področju splošne, gospodarske ali računalniške kriminalitete.

Prikriti preiskovalni ukrepi, ki jih predpisuje Zakon o kazenskem postopku, so: tajno opazovanje, tajno sledenje, tajno delovanje, nadzor elektronskih komunikacij, kontrola pisem in drugih pošiljk, kontrola računalniškega sistema, prisluškovanje in snemanje pogovorov s privolitvijo, prisluškovanje in opazovanje v tujem stanovanju ali drugih tujih prostorih, navidezni odkup, navidezno sprejemanje oziroma dajanje daril ali navidezno jemanje oziroma dajanje podkupnine.

Damjan Apollonio: prepovedana droga hašiš in konoplja, zasežena na območju Policijske uprave Koper

Damjan Apollonio: prepovedana droga heroin, zasežena na območju Policijske uprave Koper

Tečajniki morajo glede na legendo, ki jim jo dajo kriminalistični inštruktorji, prepoznati potrebo po uporabi prikritih preiskovalnih ukrepov (seveda v skladu z Zakonom o kazenskem postopku). Znati morajo zagotoviti vse predpisane in tudi druge pogoje za njihovo uporabo.

»Kriminalisti so pridobili informacijo, da bo na območju Gotenice v večernih urah prišlo do preprodaje večje količine prepovedane droge, ki jo bo pripeljal neznani moški z nadimkom Crni z območja Ljubljane. Ta moški uporablja osebni avtomobil znamke Renault Megane, črne barve in z nemškega registrskega območja.«

Temu sledi eno izmed najmanj cenjenih opravil v policiji – pisanje in priprava dokumentacije. Tečajniki morajo s svojimi argumenti, indici ali dokazi prepričati enega izmed uglednih gostov na kriminalističnem tečaju – pravega preiskovalnega sodnika s sodišča v Ljubljani, da jim izda odredbo za izvajanje prikritih preiskovalnih ukrepov, skladno s pravimi zakonskimi standardi.

Če tečajnikom uspe prepričati preiskovanega sodnika za izdajo odredbe o uporabi prikritih preiskovalnih ukrepov, se vas Gotenica za en dan spremeni v kraj preprodajalcev droge. Tečajniki čez dan v vasi izvajajo prikrite preiskovalne ukrepe, kot so sledenje, opazovanje oziroma tajno delovanje, in spoznavajo, da dejansko delo na terenu žal ni

Damjan Apollonio: v priklopniku prirejen prostor – dvojno dno, namenjeno za tihotapljenje prepovedanih drog«

takšno kot v filmih. Glede na scenarij je treba izvesti tudi navidezni nakup prepovedane droge. Temu sledita načrtovanje in izvedba sklepnega dejanja, v katerem je treba s hkratno, hipno in organizirano akcijo prijeti vse udeležene preprodajalce drog ter zaseči prepovedano drogo, kar je tudi za tečajnike znak, da je bilo njihovo delo uspešno.

Zaključna akcija mora biti hkratna, hipna in organizirana.

Tečajniki se pri obravnavi prikritih preiskovalnih ukrepov seznanijo tudi z načinom in pogoji dela z zaščitenimi pričami, potekom dela s tajnimi policijskimi delavci in načinom dela s klasičnim informatorjem.

Dr. Bojan Dobovšek, profesor kriminalistike, nekdanji predavatelj na kriminalističnem tečaju: »Strukture organizirane kriminalitete so večplastne in prepletene. Njeno bistvo je, da je ne vidimo in ne slišimo. Največji težavi sta ravno njena raznovrstnost in z njo povezana korupcija.«

Mag. Boštjan Lindav opravlja dela in naloge direktorja Uprave kriminalistične policije. Bil je dolgoletni kriminalist in vodja Sektorja kriminalistične policije na Policijski upravi Kranj ter kriminalistični inštruktor. O kriminalističnem tečaju je povedal naslednje: »Kriminalistični tečaji, na katerih sem kot inštruktor sodeloval od leta 2010, so bili dragocena izkušnja na poklicni poti, ponudili pa so tudi nepozabna doživetja. Med inštruktorji sem spoznal ljudi, ki so s svojim odnosom do dela in soljudi ter svojim pogledom na svet name naredili močan pozitiven vtis. Praktični deli kriminalističnega tečaja, ki so potekali v Gotenici, so pomenili možnost spoznavanja novih ljudi na začetku njihove poklicne kariere in predajanje znanja novim rodovom kriminalistov in kriminalistk, hkrati pa so še dodatno utrjevali poklicno povezanost inštruktorjev. Posebno pomembno se mi zdi izpostaviti izredno pozitiven odnos zaposlenih v Vadbenem centru Gotenica – ti so nam vedno pomagali, ko smo potrebovali njihove storitve. Takšne oblike tečajev brez dvoma krepijo medsebojne odnose in ustvarjajo nujno potrebno cehovsko povezanost.«

OPRAVLJANJE OGLEDA KRAJA EKSPLOZIJE

Navodilo NFL-046: Eksplozivne snovi in eksplozije – zavarovanje materialnih dokazov navaja, da je eksplozija hitra in silovita sprostitev energije. Običajno se notranja energija eksplozivne materije pretvori v toploto in povzroči nastanek visokih temperatur in plinskih produktov, kar poveča tlak. Gre za veliko, hrupno in hitro širjenje materije v prostor,

Eksplozija je hitra in silovita sprostitev energije. Gre za veliko, hrupno in hitro širjenje materije v prostor.

ki je veliko večji od prvotne prostornine materije. Poznamo fizikalne, električne, jedrske in kemijske eksplozije, ki so lahko difuzne ali koncentrirane.

Tečajniki kriminalističnega tečaja so pred izvedbo vaje Ogled kraja eksplozije poučeni o vrstah in osnovnih značilnostih eksplozij, poudarek pa je predvsem na varnem in strokovnem pristopu k opravljanju ogleda kraja eksplozije. Med prve nujne ukrepe na kraju spadajo ne samo osnovno zavarovanje kraja in vzpostavitev varnega koridorja, temveč tudi pomoč morebitnim žrtvam eksplozije ter ukrepanje različnih intervencijskih služb za reševanje in ukrepanje.

»Trinajstega junija ob 9.30 je več občanov operativno-komunikacijski center po telefonu obvestilo, da se je iz smeri Mrzlega studenca v bližini Gotenice slišala močna eksplozija, zdaj pa je tam čisto tiho. Eden izmed sosedov je ob leseni hiši videl parkiran osebni avtomobil, ki deluje razbit, pokrov motorja in deli avtomobila pa ležijo na travniku vsaj 50 metrov stran od avtomobila. Nihče ne vidi ali sliši, ali je poškodovana kakšna oseba.«

Pred začetkom in izvedbo vaje pripadniki Oddelka za protibombno zaščito Specialne enote nazorno in praktično predstavijo posamezne primere uporabe eksplozivnih sredstev oziroma prikažejo učinke delovanja eksplozije in eksplozivnih snovi na različne predmete in snovi.

Pripadniki Oddelka za protibombno zaščito nazorno prikažejo posamezne primere uporabe eksplozivnih sredstev.

Oddelek za protibombno zaščito prikaže različne vrste eksplozivnih teles.

Vaja Ogled kraja eksplozije se začne, ko močan in silovit pok odjekne po celotni dolini Mrzlega studenca in se porazgubi med visokimi smrekami, ki obkrožajo travnik streliščа. Nastalo tišino že nekaj sekund zatem prekine glas občana, ki po radijski zvezi operativno-komunikacijskemu centru sporoča, da je slišal močan pok in da je ob leseni hiši na sredini travnika razneslo osebni avtomobil.

Miren in jasen glas operaterja iz operativno-komunikacijskega centra na kraj takoj pošlje policijsko patruljo, ki opravi prve nujne ukrepe na kraju, zavaruje kraj dejanja, poišče morebitne priče in o ugotovitvah obvešča operativno-komunikacijski center. Na kraj so poklicani bombni tehniki Specialne enote, ki opravijo protibombni pregled in zagotovijo nadaljnje varno opravljanje aktivnosti.

Zaradi zagotovitve varnosti tečajnikov in drugih udeležencev ter opazovalcev vaje se dodatno preverijo in uporabijo varnostni ukrepi na samem kraju.

Na kraj nato prispejo tečajniki v vlogi kriminalistov in se takoj spopadejo s prvo težavo – oceniti je treba stanje na kraju in se razdeliti v skupine za opravljanje različnih opravil med potekom vaje. Nekateri bodo vodili ogled, drugi bodo kriminalistični tehniki, tretji bodo zbirali obvestila, četrti bodo opravljali pregled terena in tako dalje. Natančno in temeljito je treba oceniti stanje, opraviti statični del ogleda kraja eksplozije in predvideti nadaljevanje opravljanja ogleda kraja. Tečajniki se razdelijo v več skupin; prva opravi ogled krateria eksplozije in bližnje okolice, preostale pa se razdelijo po sektorjih okoli

Operativno-komunikacijski center prejme obvestilo, da je ob leseni hiši razneslo osebni avtomobil.

središča eksplozije. Skupina, ki skrbi za opravljanje ogleda v ožjem središčnem delu eksplozije, izdela oziroma označi koridor, ki ga je predhodno natančno pregledala, in tako omogoči varen dostop.

Ostanki osebnega avtomobila po eksploziji

Zavaruje se širše območje okoli središča eksplozije, do središča pa se vzpostavi koridor.

Dinamični del ogleda s podrobnim pregledom kraja poteka v sodelovanju z bombnimi tehniki in strokovnjaki Nacionalnega forenzičnega laboratorija, ki so usposobljeni za ugotavljanje in prepoznavanje posebnih značilnih delčkov, ki pripadajo eksplozivni napravi. Poleg osnovne opreme za opravljanje ogleda kraja kaznivega dejanja se pri ogledih krajev eksplozij uporabljajo tudi krtače,

Navodilo NFL-46: »Preiskovalec mora prepoznati fizikalne značilnosti eksplozije visokotlačnih naprav, kondenziranih eksplozivnih snovi (trdnih in tekočih), difuzne eksplozije plina ter hlapov tekočin in prašnih delcev. Ločevati mora med terminoma koncentrirana in difuzna eksplozija.«

Oddelek za protibombno zaščito prikaže delovanje vžigalne vrvice.

metle, lopate, zidarske lopatice, grablje in sita, v posameznih primerih pa tudi viličarji, dvigala in drugi delovni stroji. Pomembni so tudi pravilno dokumentiranje ugotovitev v zapisnik, izdelovanje skice dogodka, fotografiranje in videosnemanje.

Po opravljeni vaji že na samem kraju sledi analiza opravljenega dela, pri kateri poudarimo pomen zavarovanja sledi in vzorcev na kraju eksplozije za nadaljnjo laboratorijsko preiskovanje ter poslušamo še druga priporočila strokovnjakov Nacionalnega forenzičnega laboratorija za delo pri ogledu eksplozije. Strokovnjaki tečajnikom prikažejo sredstva za preliminarno ugotavljanje eksplozivnih snovi. Svoje ugotovitve in priporočila predvsem v smislu varnosti pri opravljanju ogleda kraja dejanja predstavijo tudi bombni tehniki.

Poseben izziv tečajnikov je, poleg izdelave skice kraja kaznivega dejanja, da iz najdenih koščkov oziroma delčkov na kraju poskušajo sami sestaviti eksplozivno napravo in ugotoviti, kakšna naprava je bila uporabljena za povzročitev eksplozije.

Bombni specialisti izdelajo bombo s prirejenimi napotki za poznejše iskanje delov naprave.

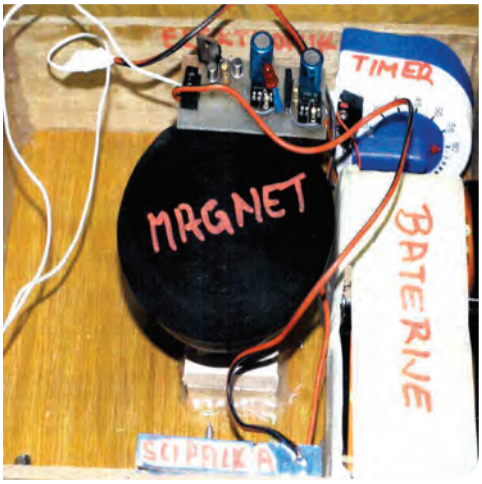

Prikaz izdelave eksplozivnega sredstva

Darko Delakorda, upokojeni kriminalist, nekdanji kriminalistični inštruktor in vodja kriminalističnega tečaja od leta 2003 do 2012, je o tečaju povedal naslednje: »V zgodnjih devetdesetih letih sem bil povabljen v ekipo inštruktorjev kriminalistične policije in v njej sem s ponosom sodeloval vse do upokojitve, zadnja leta tudi kot vodja praktičnega dela usposabljanja. Kriminalistični tečaj je v takšni obliki seveda s posodobitvami najboljša strokovna šola vseh mladih kriminalistov. Udeleženci tečaja najprej pridobijo ustrezno teoretično znanje, na praktičnem delu pa se srečajo s fingiranimi primeri iz prakse in najrazličnejšimi situacijami, ki jih pri svojem delu v kriminalistični policiji morda ne bodo več doživeli. Inštruktorji s svojim mentorstvom in prenašanjem znanja na mlajše dopolnjujejo in nadgrajujejo tudi same sebe. Naloge inštruktorja lahko opravljajo izkušeni kriminalisti, ki imajo dovolj strokovnega znanja in voljo prenašati znanje na mlade, spoštujejo timsko delo in cenijo tudi znanje in sposobnosti svojih podrejenih. Treba bi bilo formalno urediti, da je kriminalistični tečaj obvezen za vse nove kriminaliste in da se šele po uspešno opravljenem tečaju pridobi službena izkaznica kriminalistične policije.«

OPRAVLJANJE OGLEDA KRAJA POŽARA

Navodilo NFL-022: Zavarovanje materialnih dokazov na kraju požara navaja, da je vsak ogled kraja požara poseben, zato ni splošnega navodila, ki bi veljalo za vse primere. Požar namreč s svojo destruktivnostjo uničuje dokaze o svojem nastanku in širjenju. Kraj

Vsak ogled kraja požara je poseben, ker požar sproti uničuje dokaze o svojem nastanku in širjenju.

Pri opravljanju ogleda požara iščemo središče požara ter ugotavljamo njegov vzrok in širjenje.

požara dodatno uničijo tudi gasilci, katerih osnovna naloga je reševati življenja ljudi in njihovo imetje pred uničenjem.

Pri ogledu kraja požara iščemo materialne dokaze, ki lahko potrjujejo ugotovitve o izvoru, vzroku in širjenju požara. Vzrok za nastanek požara je pred opravljenim ogledom zelo težko ugotoviti, zato se sklepanje o tem prestavi na konec preiskave. Na kraju zavarovanim materialnim sledem ne bomo mogli določiti pomena in dokazne vrednosti vse

Tečajnike je treba pripraviti na uporabo zaščitnih sredstev in primerno uporabo orodja in drugih sredstev za opravljanje ogleda kraja požara.

do konca ogleda oziroma celo do konca kriminalistične preiskave. Celotno območje požara je treba obravnavati kot materialni dokaz in tudi zato je treba kraj požara primerno zavarovati oziroma zaščititi in čim bolj ohraniti.

»Občan je ob 9.02 operativno-komunikacijski center obvestil, da je iz smeri gozda za Mrzlim studencem videl močan dim in menil, da nekaj močno gori. Ko je šel tja pogledat, je videl, da gori stanovanjska oziroma počitniška hišica na travniku ob gozdu. Prosi, da čim prej pridejo gasilci, saj bi lahko bil še kdo v hiši.«

Tečajnike kriminalističnega tečaja je pred izvedbo vaje treba pripraviti predvsem na uporabo zaščitnih sredstev in primerno uporabo orodja in drugih sredstev za opravljanje ogleda kraja požara. Posebno opozorilo velja glede kontaminiranja materialnih dokazov zaradi nepravilnega zavarovanja, shranjevanja ali transporta, kar razvrednoti dokazno vrednost posamezne sledi. Način zavarovanja materialnih dokazov je odvisen od več dejavnikov, kot so agregatno stanje snovi (trdno, tekoče ali plinasto), dimenzijske značilnosti (velikost, oblika in teža), krhkost, hlapljivost in reaktivnost snovi.

Gasilci po opravljeni intervenciji predstavijo svoje delo in najpogostejšo opremo.

Strokovnjaki Nacionalnega forenzičnega laboratorija poskrbijo za pripravo in postavitev snovi za vžig ter za nadaljnjo kontrolirano izvedbo požara v lesenem objektu, pred tem pa se seveda primerno poskrbi za varnost vseh udeležencev in drugih navzočih na sami vaji.

Pred začetkom izvajanja vaje Opravljanje ogleda kraja požara gasilci lokalnega gasilskega društva opravijo dejansko gasilsko intervencijo in pogasijo požar v leseni hiši. Nato se vaja za kratek čas prekine, da gasilci predstavijo svoje delo in najpogostejšo opremo gasilcev, gasilska vozila, vodni top, škarje za rezanje pločevine in drugo opremo.

Tečajniki se razdelijo v skupine, kriminalistični inštruktorji pa sočutno poskrbijo, da imajo med vajo vsi priložnost brskati po osmojenih ostankih pogorišča.

Po predstavitvi dela gasilcev se začne vaja. Tečajniki zavarujejo kraj dejanja in od prisotnih prič zberejo prva obvestila. Eno pomembnejših prvih opravil na kraju požara je razgovor z vodjo gasilske intervencije in posledična pridobitev podatkov o vrsti požara, načinu gorenja ter tem, kje je bil požar najsilovitejši, saj se potem tam išče njegovo središče. Vodja gasilske intervencije pove tudi, kje in kako so ukrepali ter katere stvari so na kraju premikali, prestavili, uničili in podobno.

Statična faza ogleda vsebuje oceno stanja, razdelitev terena na sektorje in seznanitev s pravilnim načinom in posebnostmi dokumentiranja. Sledi dinamični del ogleda z iskanjem središča in vzroka požiga oziroma požara ter zavarovanjem in pravilnim odvzemanjem sledi in dokazov.

Tečajniki se razdelijo v skupine in vsi dobijo priložnost brskati po ostankih pogorišča.

Ena izmed glavnih nalog pri iskanju vzroka za nastanek požara in iskanju izvora požara je ugotavljanje, ali so bile za nastanek požara uporabljene lahko vnetljive snovi. Tečajniki so poučeni o posebnih znakih, ki kažejo na možnost uporabe teh snovi, posameznih lastnostih takih vnetljivih snovi in tudi mestih oziroma krajih, kjer je največja verjetnost, da se bodo našli in zavarovali ostanki takih snovi, bodisi v tekočem bodisi v trdnem stanju. V nadaljevanju se poučijo tudi o posebnostih načina zavarovanja vnetljivih snovi glede na nosilce sledi, kot so zemlja, različne tkanine, keramika, beton, lesena tla, umetni materiali in podobno. Poučijo se predvsem o načinih zavarovanja materialnih sledi z oseb, tako osumljencev požiga kot tudi morebitnih trupel, najdenih na kraju požara.

Tudi eksplozija plinske jeklenke je lahko vzrok za poznejši nastanek požara.

Med vajo so tečajniki posebej opozorjeni na način zavarovanja električnih naprav in električne napeljave ob iskanju kratkega stika kot možnega vzroka za nastanek požara. Morebitna prisotnost električne napetosti se preverja tako zaradi zagotavljanja lastne varnosti kot tudi zaradi njene morebitne prisotnosti v času dogodka. Pri tem se iščejo morebitne sledi kratkega stika oziroma tako imenovane zataline. Enako opozorilo velja tudi za različne vrste samovžigov kot možnih vzrokov požara.

Po opravljeni vaji je treba pospraviti pogorišče in celoten prostor ter opraviti analizo opravljenega dela, v kateri poleg kriminalističnih inštruktorjev sodelujejo še gasilci in strokovnjaki Nacionalnega forenzičnega laboratorija s svojimi dragocenimi nasveti.

Specialistični službeni psi so izvrstni pomočniki pri iskanju in nakazovanju posameznih sledi na kraju požara.

Navodilo NFL-022: Zavarovanje materialnih dokazov na kraju požara navaja, da vzorci na kraju požara ne smejo biti obravnavani le v običajnem kriminalističnem pomenu običajnih materialnih dokazov in da se ni dovoljeno omejiti le na iskanje vzorcev, ki so neposredno povezani s požigom, kot na primer vžigalne naprave ali posode za gorivo. Možne sledi na kraju požara ali v njegovi okolici so lahko tudi različno oblikovani vzorci, nastali zaradi delovanja ognja in dima na stavbah, stenah in predmetih na kraju požara. Gre za vidne in izmerljive fizikalne učinke gorenja, kot so ožganine, oksidacija, dim, saje in termične poškodbe na materialih.

Nekdanji kriminalistični inštruktor **Matjaž Jerkič** je pomočnik direktorja Uprave kriminalistične policije. O kriminalističnem tečaju je povedal naslednje: »Ko te k sodelovanju v vlogi inštruktorja na kriminalističnem tečaju povabijo starejši inštruktorji, veš, da si v preteklosti dobro delal in da je bilo tvoje delo opaženo. Zato je biti inštruktor čast in priznanje za preteklo delo, obenem pa prijetna obveznost prenašati znanje prihodnjim sodelavcem. Med udeleženci kriminalističnega tečaja sem večinoma srečeval ljudi, ki so bili željni novega znanja in jim nič ni bilo težko. Ti danes sestavljajo bazo odličnih preiskovalcev v slovenski kriminalistični policiji. Spomini so odlični in ne bledijo. Upokojenim sodelavcem se zahvaljujem za sodelovanje, današnjim inštruktorjem želim veliko uspeha pri delu, prihodnjim udeležencem pa sporočam, da je udeležba na kriminalističnem tečaju enkratno doživetje, ki ni dano vsakomur, jo je treba dobro izkoristiti.«

EKOLOŠKA KRIMINALITETA

Ne glede na zmotno prepričanje večine Slovencev, da živijo v zeleni oazi sredi Evrope, je tudi pri nas čedalje pogostejša ekološka kriminaliteta. Kot je navedeno v *Usmeritvah policije za izvajanje akcije Eko* in v *Strategiji dela na področju ekološke kriminalitete*, so izviri neoporečne pitne vode na vsakem koraku, neonesnažena zemlja in čisto ozračje v Sloveniji preteklost. Posledice nepremišljenih dejanj ljudi v preteklosti in sedanjosti se kažejo v preobremenjenih območjih črnih odlagališč odpadkov. Strategija dela policije na področju ekološke kriminalitete se obravnava prednostno in predvsem v sodelovanju z inšpekcijskimi službami, upravniki zaščitenih območij, nadzorniki, lovskimi in ribiškimi družinami ter tudi drugimi, usmerjena pa je v:

- varovanje zaščitenih območij,
- varovanje pitne vode in vodovarstvenih območij,
- nezakonite pošiljke odpadkov,
- nezakonita odlagališča,
- varovanje gozdov.

Policisti so partnerji vseslovenskega projekta Očistimo Slovenijo (http://www.ocistimo.si/). Boj zoper ekološko kriminaliteto je namreč ena izmed prednostnih nalog policije.

Priprava tečajnikov za opravljanje ogledov ekološkega onesnaženja je namenjena predvsem lastni zaščiti in varnemu delu pri ogledu kraja dejanja, pravilnemu in varnemu zavarovanju sledi in predmetov kaznivega dejanja (tako kontaminiranega kot primerjalnega materiala) ter pravilnemu vzorčenju.

Boj zoper ekološko kriminaliteto je ena od prednostnih nalog policije.

Pri obravnavanju kaznivih dejanj zoper okolje, prostor in naravne dobrine je izjemno pomembno tudi dobro sodelovanje z drugimi organi oziroma enotami, kot so gasilci, Civilna zaščita, inšpektorji posameznih inšpekcijskih služb, Ekološki laboratorij z mobilno enoto, Inštitut za mikrobiologijo in imunologijo, Zavod za varstvo pri delu in drugi.

Tečajniki morajo znati pravilno in varno zavarovati kontaminirani in primerjalni material ter ga pravilno vzorčiti.

Tečajniki se morajo natančno seznaniti z *Navodilom o delu policije ob sprejemu sporočila o sumljivih in nevarnih snoveh ter predmetih*. To je pomembno zaradi izvajanja nalog v okviru prvih ukrepov ob prihodu na kraj dejanja oziroma pred začetkom opravljanja ogleda. Navodilo določa naslednji postopek:

»Ribiči iz lokalnega ribiškega društva so operativno-komunikacijski center obvestili, da so v potoku pod vasjo Gotenica opazili večje število mrtvih rib. Gre za večji pogin rib vseh velikosti, v dolžini 500 metrov potoka pa ni več žive ribe. Povedali so še, da domnevajo, da je vzrok za pogin klor, ker so bile vse ribe obeljene.«

- preveritev resničnosti informacije brez približanja neposrednemu območju ogrožanja,
- pomoč pri evakuaciji ponesrečencev,
- zavarovanje kraja najdbe v razdalji do 100 metrov, po potrebi še širše,
- vzpostavitev kontrole nad vstopom v objekt ali na območje ter preprečevanje vstopa (vstopajoče in izstopajoče je treba dosledno popisovati),
- od daleč in z varne razdalje je treba poskušati prepoznati nevarno snov,
- od osebe, ki je stopila v stik s snovjo, je treba zbrati prva nujna obvestila,
- osebe, ki so bile v stiku s snovjo, je treba ločiti od drugih,

V Sloveniji so še vedno glavni vzroki onesnaževanja okolja neozaveščenost posameznikov in njihove slabe navade.

- ugotoviti in zabeležiti je treba podatke, kdo vse je bil v stiku s snovjo,
- proučiti je treba tudi možnost umika oseb iz stavbe ali z določenega območja (evakuacija).

Tečajniki se razporedijo v skupine in opravljajo oglede krajev ekoloških onesnaženj glede različnih, a skoraj vsakdanjih situacij na terenu, kot so:

- okvara čistilne naprave,
- pogin rib,
- zastrupitev vode v bazenu,
- najdba bioloških odpadkov,
- onesnaženje pitne vode,
- izlitje gnojnice,
- onesnaženje z odpadki,
- izlitje snovi iz rezervoarja.

V Sloveniji, predvsem na podeželju, se še vedno kot glavni vzrok onesnaževanja pojavlja neozaveščenost posameznikov oziroma njihove slabe navade, kot so odlaganje odpadkov v naravi, kurjenje odpadkov, nepravilno ravnanje z gnojnico in podobno.

Iz opomnika za policiste, ki so napoteni na kraj nevarnosti stika s kemikalijami, bioagensi in radioaktivnimi oziroma jedrskimi snovmi, izhaja, da morajo policisti poskrbeti za lastno varnost, da se ne smejo čezmerno izpostavljati nevarnosti in da v ožji kraj oziroma prostor ne smejo vstopati brez zaščitne opreme. Kot kazalnike za določa-

Tečajniki opravljajo ogled onesnaženja čistilne naprave.

nje nevarnosti morajo uporabljati vsa svoja čutila, opažati morajo poškodbe okolja, kot je odpadanje listov, ovenelost trave, ožganine na listih, dimljenje, meglice, vrenje ali izparevanje snovi (prijeten in neprijeten vonj sta lahko kazalnika nevarnosti), pozorni morajo biti na zvoke šumenja, vrenja tekočine, razjedanja snovi, pretakanja, kapljanja in podobno. Prepoznati morajo simptome na ljudeh in drugih živih bitjih, kot je najdba trupla, opekline, dušenje, srbečica, razdražena sluznica, bruhanje, slabost, zmedenost, slepota, glavobol ali izguba zavesti.

Tečajniki opravljajo oglede onesnaženj na terenu.

»Predvsem v Evropi se v zadnjem času čedalje pogosteje ugotavljajo organizirane kriminalne združbe, ki se ukvarjajo z ekološkimi kaznivimi dejanji. V Italiji so te združbe prevzele posle v zvezi z zbiranjem in uničevanjem odpadkov ter nato odpadke odlagale oziroma uničevale na nedovoljen način.«

INŠTRUKTOR
INŠTRUKTOR
INŠTRUKTOR

INŠTRUKTOR
INŠTRUKTOR
INŠTRUKTOR
INŠTRUKTOR

Dr. Darko Maver, zaslužni profesor kriminalistike, nekdanji direktor Uprave kriminalistične policije in predavatelj na kriminalističnem tečaju, je o tečaju povedal naslednje: »Že kot direktor Uprave kriminalistične policije sem si prizadeval za čim boljšo strokovno usposobljenost kriminalistov, zato sem spodbujal njihovo stalno izobraževanje, usposabljanje in psihofizično pripravljenost za delo na terenu. Hkrati je bilo treba dobiti tudi več novih kriminalistov, ti pa so morali najprej opraviti kriminalistični tečaj na Policijski akademiji v Tacnu, zato smo tudi temu izobraževanju namenili posebno pozornost. Pozneje sem kot profesor kriminalistike sodeloval tudi pri predavanjih na kriminalističnem tečaju. V svojih predavanjih sem želel prikazati tako splošne kriminalističnotaktične napotke odkrivanja in preiskovanja kaznivih dejanj in storilcev kot tudi težave, s katerimi se bodo kandidati pozneje srečevali v praksi. Vse to sem dopolnjeval s številnimi primeri in izkušnjami iz prakse, predvsem pa sem želel njihovo radovednost in načine razmišljanja spodbujati z diskusijami o posameznih vprašanjih. Glede na to, da so bili kandidati za kriminaliste po izobrazbi z različnih strokovnih področij, so bile diskusije vedno živahne in zanimive. Moji spomini na predavanja na kriminalističnih tečajih in odzive slušateljev nanje so prijetni in pozitivni.«

ZAKLJUČEK TEČAJA IN SVEČANA ZAPRISEGA

Vsi sogovorniki so med nastajanjem prispevka poudarjali (in enako je bilo mogoče razbrati tudi iz literature o preteklih tečajih oziroma oblikah izobraževanja kriminalistov), da je delovna zagnanost tista osnovna sila, ki poganja kriminalistični tečaj in krasi vsak-

Tečajniki se z uporabo različnih metod dela spoznavajo s posebnostmi kriminalističnega dela.

Službene izkaznice za nove kriminaliste so že pripravljene.

danje delo kriminalistov. Če k zagnanosti dodamo še splošno in strokovno znanje ter čut za pravičnost, dobimo dobrega kriminalista. Zdrav razum in želja po poizvedovanju pa sta tista *začimbna* dodatka, zaradi katerih kriminalist postane vrhunski.

Tečajniki se na kriminalističnem tečaju spoznavajo s posebnostmi kriminalističnega preiskovanja. To poteka z različnimi metodami dela, od predavanj, posamičnega dela in

Slavnostni trenutek zaprisege pri tečajnikih izbriše utrujenost zaradi zahtevnega terenskega usposabljanja.

dela v skupinah do igranja vlog, študije primerov in praktičnega dela. Vse metode dela so prilagojene dejanskim situacijam na terenu, pri katerih se nekatera kriminalistična opravila sicer opravljajo posamično, vendar v največ primerih gre za skupinsko delo, pri katerem sodelujejo vse službe Policije.

Novi kriminalisti so ponosni na svoje poslanstvo.

Po opravljenem kriminalističnem tečaju sledi slavnostna zaprisega novih kriminalistov pred generalnim direktorjem policije in vsi kriminalistični inštruktorji smo takrat ponosni, da nam je za spopad z večnim tekmecem – kriminalom uspelo usposobiti novo generacijo kriminalistov. Še najbolj veseli smo, ko se nam tečajniki zahvalijo za trud in prepoznajo našo pripravljenost, da nanje prenašamo svoje znanje in izkušnje. Nenazadnje se v času tečaja vsi dobro spoznamo, kar nam omogoča poznejše dobro sodelovanje pri preiskovanju najhujših kaznivih dejanj in drugih večjih varnostnih dogodkov.

Slavnostni trenutek zaprisege pri tečajnikih izbriše utrujenost zahtevnega terenskega usposabljanja in še pred koncem tečaja se pri mlajših že pojavljajo vprašanja in zahteve po nadaljevanju tečaja, pri starejših kriminalistih pa potreba po obnovitvenem kriminalističnem tečaju.

Kriminalistični inštruktorji smo ponosni, da nam je uspelo usposobiti novo generacijo kriminalistov.

VIRI

Čelik, P. 2011. *Kriminalistično usposabljanje naših varnostnih sil*. Revija za kriminalistiko in kriminologijo, letnik 62, številka 1.

Čelik, P. 1979. *Uvod v kriminologijo: skripta za kriminalistični tečaj*. Ljubljana: Republiški sekretariat za notranje zadeve Republike Slovenije.

Čelik, P. 1978. *Kriminalistični tečaj*. Revija Varnost. Ljubljana: Republiški sekretariat za notranje zadeve.

Čelik, P. 1979. *Kriminalistični tečaj*. Revija Varnost. Ljubljana: Republiški sekretariat za notranje zadeve.

Čelik, P. 2002. *Slovenski stražniki*. Ljubljana: Fakulteta za družbene vede.

Čelik, P. 1991. *Policaji, orožniki, milič niki, policisti*. Ljubljana: Delo.

Debeljak, B. 2006. *Muzej organov za notranje zadeve*. Ljubljana: Ministrstvo za notranje zadeve.

Dobovšek, B. 1997. Organizirani kriminal. Ljubljana: Unigraf.

Gostič, T. 2013. Navodilo NFL-046, *Eksplozivne snovi in eksplozije – zavarovanje materialnih dokazov*, izdano 25. januarja 2013.

Kolenc, T. 2002. *Slovenska policija*. Ljubljana: Ministrstvo za notranje zadeve.

Maver, D. 2009. *Slovenska kriminalistika: Quo vadis?* Revija za kriminalistiko in kriminologijo, letnik 60, številka 4.

Prijanovič, T., in Pezdir, G. 2013. Navodilo NFL, *Fotografiranje na ogledu*, izdano 27. marca 2013.

Smole, F., Pezdir, G., in Koren, R. 2008. Navodilo NFL-022, *Zavarovanje materialnih dokazov na kraju požara*, izdano 17. marca 2009.

Thorwald, J. 1970. *Detektivi. Sto let kriminalistike.* Ljubljana: Cankarjeva založba.

Trapečar, M. 2016. *Kriminalističnotehnični ogled in identifikacija žrtev množičnih nesreč*. Uprava RS za zaščito in reševanje: revija Ujma, številka 30, letnik 2016.

Revija Varnost. 1979. *Pogovor s Simonom Tratenškom*. Ljubljana: Republiški sekretariat za notranje zadeve.

Vidic, V. 1973. *Kriminalistična tehnika*. Ljubljana: Šolski center za strokovno izobraževanje delavcev v organih za notranje zadeve.

VŠNZ IC ONZ. *Analiza učinkovitosti dela Višje šole za notranje zadeve za študijska leta od 1983/84 do 1993/94*.

Zakon o kazenskem postopku. (ZKP). Uradni list RS, št. 32/12 – uradno prečiščeno besedilo, 47/13, 87/14, 8/16 – odl. US, 64/16 – odl. US, 65/16 – odl. US, 66/17 – ORZKP153,154 in 1/19 – skl. US.

Ministrstvo za notranje zadeve, Policija. *Usmeritve za izvajanje akcije Eko in Strategija dela na področju ekološke kriminalitete 2016–2020*.

Ministrstvo za notranje zadeve, Policija. *Navodilo o delu policije ob sprejemu sporočila o sumljivih in nevarnih snoveh ter predmetih, 2017 (s prilogami)*.

Ministrstvo za notranje zadeve, Policija. *Sporočila za javnost*. Pridobljeno 18. februarja 2019 na https://www.policija.si/ index.php/pogosta-vprasanja/1168-zaposlovanje.

Republiški sekretariat za notranje zadeve. 1977–1979. *Odločba o ustanovitvi in organizaciji strokovnega tečaja za kriminaliste in kriminalistične tehnike* in *Odločba o imenovanju izpitne komisije za zaključne izpite v strokovnem tečaju*.

CRIMINALISTICS COURSE – SUMMARY

Basic information about the Criminalistics Course

The Criminalistics Course is a specialised form of training for newly employed criminal police officers who do not possess sufficient required knowledge about criminalistics or do not have enough experience in the field. This four-month course, which is divided into a theoretical and a practical part, is organised each year by the Criminal Police Administration and the Police Academy. The content is updated and upgraded every year with regards to the needs dictated by the practice and current situation in the investigation of crime.

The theoretical part of the Criminalistics Course includes 12 subjects: Criminalistics, Criminal-material law, Criminal-procedural law, Forensic pathology, Forensic investigation and crime-technical and inspection rules, Forensic psychology, Human rights and police powers, Self-defence with practical procedure and handling of weapons, Criminology, Corporate crime, Organised crime, Crime intelligence activity and crime information processing. In accordance with the programme, participants must pass a written or oral exam for each subject at the end of the course.

The practical part of the Criminalistics Course starts immediately after the theoretical part and runs continuously for twelve days on the ground at the Police Training Centre in Gotenica. Participants of the practical part of the Criminalistics Course test the theoretical knowledge they have gained in actual circumstances of a criminal investigation and gain practical knowledge and skills for detecting and investigating criminal acts. The practical part of the Criminalistics Course is also attended by criminal police officers and police officers who already have the status of an authorised officer and who already possess certain professional knowledge in criminalistics, criminal law and other subjects gained through their previous education and work. For this reason, they are not obliged to attend the theoretical part of the Criminalistics Course.

The organisation, learning process and implementation of the practical part of the Criminalistics Course in the expert sense is carried out each year by *criminal police instructors*, who are experienced, specially educated and trained criminal police officers, each in their special field of work. Representatives of the Police Academy and the Criminal Police Administration participate in providing the general organisational conditions and equipment for the participants. Other experts from the ranks of the General Police Administration and individual sectors of criminal police in police departments, such as members of mobile criminal police units, polygraphists, recognition service, also participate in certain specific topics. In order to create as realistic situations as possible, in the expert part individual teaching cases involve

specialists from other organisational units of the Police, such as experts of the National Forensic Laboratory, bomb technicians, cavers and divers of the Special Unit, off-road driving instructors of the Safety and Protection Centre and instructors of the Police Dog Training Unit of the Police Academy and others.

For a number of years, at the invitation of the Criminal Police Administration, the Criminalistics Course has been attended both as lecturers and participants by state prosecutors from individual district state prosecutor's offices from all of Slovenia, as well as from the Office of the State Prosecutor General, judges from various, mainly district courts, members of the Slovenian Armed Forces - military police, officers from various investigating bodies and other bodies, employees of the Forensic Pathology Institute in Ljubljana, and members of foreign police forces.

Criminalistic technique and inspection activity

Participants of the course learn in the introductory criminalistic technique class about technical criminalistic equipment, with the content of the kit, and are instructed about the importance of documenting things at the scene and how to perform the inspection activity. For their work to be successful, they must be familiar with the entire process, from the receipt of a report about a criminal act to the inspection of material clues and deciding about tests in the forensic laboratory. Course participants must know the entire procedure of handling of clues found at the scene, how the procedure of search, processing and labelling of clues is conducted, as well as the method for securing and adequately transporting clues to the unit where the final inspection and analysis of the clues is conducted. In addition to the standard recording and describing in the Crime Scene Investigation Record, the documenting of the crime scene and criminalistic procedures and conclusions are also carried out by means of photographing and video recording, while a 3D scanner may also be used in cases of severe criminal acts as a special accessory for the precise documenting of the scene, as the software allows subsequent reconstruction of the event on the basis of data capture.

Implementation of practical procedures and work in operational headquarters

One of the main and frequent police tasks is searching for, inspecting and arresting persons in various circumstances and in various roles concerning the arrested person. The majority of police procedures are common procedures, but many of them are sensitive or even dangerous, which is why safety is the element on which the manner in which the procedure is conducted frequently depends. The training involves instructors of the mobile criminal police units, who set very high criteria for course participants in terms of their learning and implementation of the prescribed procedures before the start by carrying out their own demonstrative exercise. After the demonstrative exercise, the course participants are divided into groups and, by

changing their roles, they themselves test standard police procedures such as the inspection of suspicious vehicles and luggage, establishing the identity of persons, security inspection of a person of the same or different gender and procedures with dangerous or armed persons.

During the exercise, course participants also get tested on their knowledge of operational criminal records, the manner of the communication with the operational-communication centre, verifying persons and the manner of reporting on the police procedures and measures implemented. During the exercise, course participants learn that the work at the headquarters requires specific knowledge and skills, and that one should remain calm and know how to take decisions and not to succumb to pressures coming from different sides into the operational headquarters. After all, they also realise that it is sometimes harder to sit in an air-conditioned room and be frequently stuck in uncertainty, than to be on the ground and experience the developments directly.

Inspecting the scene of a massive accident

The purpose of the exercise called Inspecting the Scene of a Massive Accident is for course participants to learn how to carry out the inspection of the scene of a massive accident in the narrower sense of investigation of a mass accident. Unlike inspection of scenes of standard crimes, an inspection of the scene of a massive accident has its special features, such as the use of a special system for labelling and numbering of the clues and objects found and the use of special forms and labels, such as the pink "post mortem" form for the documenting of victims of mass accidents. What is of exceptional importance is communication between inspection groups and coordination of own activities with the other activities of various state services for protection and rescue.

Investigation of crime against property

Course participants investigate in groups various individual "scenes" of burglaries, which were prepared in advance by criminal police instructors, in various locations, in various facilities and with various modi operandi, such as opening windows or doors with a crowbar, breaking through windows, breaking into a cash register, breaking into an ATM, burglary by drilling into a cylindrical lock, burglary by drilling into hardware of windows or terrace doors, burglary by breaking a cylindrical lock, and last but not least, the most frequent forms of breaking into a personal vehicle.

Arresting a suspicious person, security inspection, putting persons in detention, seizure of goods and conducting a house search

Course participants or future criminal police officers must also be trained in completely standard and fundamental police powers such as arresting a person, making

a security inspection and putting a person in detention, as well as the use of investigative acts on the basis of the Criminal Procedure Act, such as seizure of goods and a house search, which are among the most frequent tasks for the police in investigating criminal acts.

White-collar crime and corruption

Also developing quickly in Slovenia in recent years is a special form of crime named white-collar crime, taking place along or even together with criminal acts from the field of corruption, and investigating these forms of crime includes certain specifics or special features characteristic only for that field of work. The same can be said of investigation of computer-oriented crime, which has been on the increase on a daily basis all over the world with the expansion and connectivity of the internet. The police are adequately prepared for these new forms of crime and have special units with specially trained investigators for fighting such forms of crime.

Regardless of the fact that only a few of the course participants will lean towards or specialise in investigating white-collar crime, corruption or computer-oriented crime through their future work, all of them also get educated about:

- particular features regarding the seizure of business documents and securing of computers, their parts and all electronic devices,
- the practical part of house searches in business premises, cars, bank safes or apartments,
- particular features regarding the drafting of documentation for the implementation of investigative acts in the field of white-collar crime,
- particular features regarding the implementation of financial investigations, both under the Criminal Procedure Act and the Confiscation of Assets of Illicit Origin Act.

Investigation of suicides, accidental deaths and other cases of suspicious deaths and work accidents

Criminal police inspectors prepare or stage various cases of found bodies with different types of suspicious deaths, which are the most frequent in criminal police practice in Slovenia; hanging as the most frequent way to commit suicide, inspection of a site where a man has been shot, investigation of a drug overdose as what is still a frequent cause of death among drug addicts, discovery of a person drowned in a river or lake, investigating a body with signs of electrocution, a fall of a person from a tall structure as a consequence of a work accident, discovery of a body in a vehicle with a tube connected to the exhaust pipe and other cases. Present for the whole duration of the exercise is an expert from the Forensic Pathology Institute in Ljubljana, who, after the inspection of the site where the body was discovered,

gives a practical presentation and demonstration to course participants of the tasks of a coroner and, from the aspect of forensic pathology, also points to other aspects of practical investigation of suspicious deaths, while also presenting forensic pathology methods for identifying an unknown body.

Whole-day exercise: Armed robbery of a post office

One of the highlights of the Criminalistics Course is the very complex, whole-day exercise "Armed robbery of a post office", which lasts from the early morning hours to the late evening hours, and takes place both in the village of Gotenica and in the entire surroundings of the village. The purpose of the exercise is to present in a continuous, but time-adjusted series of events a set and the entire volume of criminalist work that needs to be done in the case of a serious criminal act such as murder, armed robbery or abduction, as well as for acts of terrorism or other serious acts. During the exercise, course participants must gain an insight into the importance of connecting, exchange of information and mutual assistance in the sense of achieving a synergy effect. The criminal police instructors start the activities for preparing and carrying out the exercise a few months before the course, as the exercise "Armed robbery of a post office" requires a lot of coordination work and careful planning of every detail of the course of the exercise. The exercise needs to be prepared in the fashion of detective novels, meaning that one clue leads to another and one piece of information leads to another, with the course participants having to get the information themselves and exchange them and, by doing so, investigate and examine cases that seem unrelated at first sight.

Criminalistic investigation by means of undercover investigative measures

For one day, the village of Gotenica turns into a town of drug dealers. During the day, course participants carry out practice undercover investigative measures, such as tracking, surveillance or covert investigation, and learn that the actual work on the ground is unfortunately not as "Bond-like" as it appears in films. Under the scenario, they also need to make a fake purchase of illicit drugs. This is followed by the planning and implementation of the concluding phase, in which all participating drug dealers need to be arrested with a coordinated, swift and organised act and the illicit drugs seized, which is a signal to the participants that their effort has paid off and that their actions have succeeded.

Inspecting the site of an explosion

Before the inspection of the site of an explosion starts, it is necessary to make a precise and detailed assessment of the situation and carry out the static part of the inspection of the site of the explosion and make a plan for how to continue

with the inspection of the site. The participants are divided into several groups. One group inspects the explosion crater and the immediate surroundings, and the other groups cover sectors around the centre of the explosion. The dynamic part of the inspection, with a detailed examination of the site, takes place in cooperation with a bomb specialist and experts of the National Forensic Laboratory, who are trained in detecting and recognising special characteristic residues that belong to an explosive device. It is also important that they correctly document the findings in the record, make a drawing of the event, and make photographs and video recordings.

Inspecting the site of a fire - arson

After securing the site and providing assistance, one of the most important first tasks at the site of a fire is interviewing the head of the fire-fighting crew and getting the information about the type of fire, the manner of burning and where the fire was the most intense, which is where the source of fire is sought. The head of the fire-fighting crew also tells us where and how the measures were taken and what objects were moved or destroyed at the site and similar. The static phase of the inspection includes an assessment of the situation, division of the site into sectors and learning about the correct manner and particulars of the documenting process. This is followed by the dynamic part of the inspection, which includes the search for the source of the fire and the cause of fire and learning about how to protect and correctly take clues and evidence.

Environmental crime

Preparing the course participants to carry out environmental pollution inspections is basically intended primarily for their own protection and safe work when inspecting the site of a crime and correct and safe securing of clues and objects related to the criminal act, both of contaminated and comparative material as well as correct sample taking. One of the most important things in dealing with crimes against the environment, space and natural goods is knowing and cooperating well with other bodies or units such as fire-fighters, the Civil Protection, inspectors from individual inspection services, the Ecological Laboratory with a mobile unit, the Institute of Microbiology and Immunology, the Institute for Occupational Safety and others.

Conclusion

Education and training of criminal police officers has been implemented in various forms, with various content and in various organisational models since the beginnings of the Gendarmerie in the former Austro-Hungarian Empire. Criminalistics topics have always been included in the education and training of the former Gendarmerie and what later became police officers and criminal police officers, but there is, nevertheless, always the need for specialised, more detailed and planned training in criminalistics for detectives, agents and criminal police officers, which is

what criminal investigators were called in different periods. Criminalistics courses were conducted at different locations and in different forms on the entire territory of Slovenia, and they have been continuously conducted in the present form at the Gotenica Training Centre since 1992.

The organisation, learning process and implementation of the practical part of the Criminalistics Course in the expert sense is carried out each year by criminal police instructors, who are experienced, specially educated and trained criminal police officers, each in their special field of work. It has long been a rule that the course lecturers are the most competent persons from the field, coming both from the Criminal Police Administration and external education institutions and other related sciences.

Work enthusiasm is the main driving force of the Criminalistics Course, which is something that should be a part of the everyday work of a criminal police officer. If you add general and expert knowledge and the feel for justice to the enthusiasm, you get a good criminal police officer. Common sense and the desire for inquiry are the toppings that make a criminal police officer a top officer in their field. This is the type of criminal police officers coming from the Criminalistics Course and this is the type of criminal police officer necessary for the successful fight against various modern forms of crime.

ISBN 961-6797-48-1